

APSTIPRINĀTS
Ogres sākumskolas direktore

_____ M. Banka
2015.gada 25.martā

DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA

2015.

DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJU SATURA RĀDĪTĀJS

- 1. IEVADINSTRUKCIJA Nr D-1*
- 2. INSTRUKCIJA Nr D-2 – ELEKTRODROŠĪBA SKOLAS DARBINIEKIEM, KURI LIETO ELEKTRISKĀS IERĪCES LĪDZ 220 VOLTIEM*
- 3. INSTRUKCIJA Nr D-3 – UGUNSDROŠĪBAS INSTRUKCIJA SKOLAS DARBINIEKIEM*
- 4. INSTRUKCIJA Nr D-4 – OGRES SĀKUMSKOLAS DARBINIEKU RĪCĪBAS UGUNSGRĒKA GADĪJUMĀ*
- 5. INSTRUKCIJA Nr D-5 – ELEKTRODROŠĪBA DARBĀ AR ROKAS ELEKTROINSTRUMENTIEM*
- 6. INSTRUKCIJA Nr D-6 – DROŠĪBAS TEHNIKAS INSTRUKCIJA ORGANIZĒJOT PĀRGĀJIENUS, EKSKURSIJAS*
- 7. INSTRUKCIJA Nr D-7 – PIRMĀS PALĪDZĪBAS SNIEGŠANA CIETUŠAJIEM UN NELAIMES GADĪJUMOS*
- 8. INSTRUKCIJA Nr D-8 – DARBA AIZSARDZĪBAS TIPVEIDA INSTRUKCIJAS DĀRZNIEKIEM*
- 9. INSTRUKCIJA Nr D-9 – DARBA AIZSARDZĪBAS NOTEIKUMI SANTEHNIĶIM*
- 10. INSTRUKCIJA Nr D-10 – DARBA AIZSARDZĪBAS TIPVEIDA INSTRUKCIJA SĒTNIEKAM*
- 11. INSTRUKCIJA Nr D-11 – DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA STRĀDĀJOT AR DATORTEHNIKU*
- 12. INSTRUKCIJA Nr D-12 – DARBA AIZSARDZĪBA UN UGUNSDROŠĪBA STRĀDĀJOT AR KOPĒŠANAS IEKĀRTĀM*
- 13. INSTRUKCIJA Nr D-13 – DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA SARGAM*
- 14. INSTRUKCIJA Nr D-14 – DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA GALDNIEKAM*

Ogrē, 2015. gada 25. martā

Ogres sākumskolas darba aizsardzības instrukcijas darbiniekiem

*Izdotas saskaņā ar Darba likuma 55.panta 2. punktu,
Darba aizsardzības likuma 14., 17.pantu un 18. pantu.*

IEVADINSTRUKCIJA Nr.D-1

VISPĀRĒJĀS PRASĪBAS

Ogres sākumskola atrodas LR IZM sistēmā un ir Ogres novada pašvaldības mācību iestāde.

Darba likumdošana paredz 5 dienu darba nedēļu, kopsummā 40 stundas nedēļā ar divām brīvdienām – sestdien un svētdien.

Atvaļinājums tiek piešķirts katru gadu vasaras periodā, bet ne ātrāk kā 6 mēnešus no darbā stāšanās brīža.

Atvaļinājuma ilgums:

- pedagoģiskajiem darbiniekiem - 8 nedēļas;
- tehniskajam un apkalpojošajam personālam - 4 nedēļas.

Pedagoģiem darba dienas garums ir pēc tarifkācijas, tehniskajam un apkalpojošajam personālam darba dienas ilgums 8 stundas.

Mācību stundas skolā sākas plkst. 8.00

Mācību gada laikā skolas darbinieki strādā atbilstoši apstiprinātajiem Darba un kārtības noteikumiem un Skolas nolikumam.

DARBA LIKUMDOŠANA

Galvenie darba likumdošanas normatīvie akti darba aizsardzībā ir “*Latvijas Republikas Darba likums*” un Latvijas Republikas likums “*Par darba aizsardzību*”.

Latvijas Republikas darba likumdošanas akti attiecas uz visiem darbiniekiem un darba devējiem neatkarīgi no statusa un īpašuma formas, ja darba attiecības dibinās uz darba līguma pamata. Darba devējs saskaņā ar darba koplīgumu vai darba līgumu ir tiesīgs no paša līdzekļiem noteikt darbiniekiem darba, sociālos un sadzīves atvieglojumus papildus likumdošanas aktos paredzētajiem atvieglojumiem.

Darba devējs nav tiesīgs prasīt, lai darbinieks izpildītu līgumā neparedzētu darbu. Darbinieks ir tiesīgs lauzt darba līgumu, vienu kalendāra mēnesi iepriekš rakstveidā uzsakot darba devējam.

Uzteikuma termiņā neieskaita pārejošās darba nespējas laiku. Ja darbinieks un darba devējs savstarpēji vienojas, darba līgumu var lauzt arī pirms minētā termiņa.

Ja nav darba līguma, tad tas ir darba likumdošanas pārkāpums. Šādos gadījumos darba ņēmējam nav garantiju, ka būs normāls darba laiks (*40 stundas nedēļā*) un par to viņš saņems vismaz minimālo darba algu un, ka par darbinieku būs samaksāts sociālais nodoklis; nelaimes gadījumos, kas ir saistīti ar darbu, darbinieks vai viņa ģimenes locekļi saņems likumā noteiktās kompensācijas.

Darbinieku, kas ieradies darbā dzēruma stāvoklī, narkotiska vai toksiska reibuma stāvoklī, darba devējs darbā šajā dienā (*maiņā*) **nepielaiž.**

Darba līguma izbeigšanas iemesla formulējumam jāatbilst līguma izbeigšanas faktiskajiem apstākļiem un darba likumdošanai.

Darbinieki, kas vainīgi zaudējuma nodarīšanā uzņēmumam, ar kuru viņiem ir darba attiecības, ir materiāli atbildīgi vienīgi tad, ja ir tieši reāli zaudējumi, nav ņemami vērā nesaņemtie ienākumi.

Nav atļauts uzlikt darbiniekam atbildību par tādu zaudējumu, kurš radies normālā ražošanas un saimnieciskā riska rezultātā. Darba devēja pienākums ir radīt darbiniekiem apstākļus, kas nepieciešami normālam darbam un viņiem uzticētās mantas pilnīgai saglabāšanai.

Darba devējam norādītā zaudējuma apmēru nosaka atbilstoši faktiskajiem tiešajiem zudumiem. Tiesa var samazināt atlīdzināmā zaudējuma apmēru, ievērojot darbinieka vainas pakāpi, konkrētos apstākļus un materiālo stāvokli.

SIEVIEŠU DARBS

Aizliegts sievietes nodarbināt smagos darbos un darbos ar kaitīgiem darba apstākļiem. Aizliegts likt sievietēm pārnēsāt un pārvietot smagumus, kas pārsniedz likumdošanas aktos viņām noteiktās maksimālās normas.

Nav atļauts iesaistīt nakts darbā, virsstundu darbā, darbā brīvdienās, svētku dienās un sūtīt komandējumos grūtnieces, kā arī sievietes, kurām ir bērni līdz 3 gadu vecumam.

Sievietes, kurām ir bērns līdz 14 gadu vecumam (*bērns – invalīds līdz 16 gadu vecumam*), nedrīkst iesaistīt virsstundu darbā vai sūtīt komandējumā bez viņu piekrišanas.

Sievietēm, kurām ir bērns līdz 3 gadu vecumam un kuras ik dienas strādā saīsinātu darba laiku, darba algu izmaksā tādā pašā apmērā kā attiecīgo kategoriju darbiniekiem, kuri ik dienas strādā normālu darba laiku.

PRASĪBAS DARBA VIDEI

Darba vide jāprojektē un jāorganizē tā, lai darba apstākļi atbilstu valsts apstiprinātajām darba aizsardzības un darba higiēnas normatīvu prasībām. Darba videi jāatbilst Valsts ugunsdrošības noteikumiem. Iekārtas un materiāli, kas savas temperatūras vai citu faktoru dēļ apdraud darbiniekus, jānorobežo un jāmarķē ar atbilstošām brīdinājuma zīmēm.

Darba vides ejas un ceļi jāuztur kārtībā un tīrībā. Smēķēšana darba vidē pieļaujama tikai speciālās, ar norādījuma zīmēm apzīmētās, smēķēšanas vietās.

Darba vide, kurā ir paaugstināts risks, jānorobežo un jāapgādā ar nepieciešamajiem glābšanas un aizsardzības līdzekļiem.

Sieviešu un jauniešu darba vide jāprojektē un jāorganizē atbilstoši šo kategoriju darbinieku fiziskajām un psiholoģiskajām īpatnībām.

DARBINIEKU PIENĀKUMI

Darbiniekiem darba aizsardzības jomā ir pienākums:

- ievērot darba aizsardzības instrukcijas, kas paredz darba izpildes un uzvedības noteikumus darba vietās, lai neapdraudētu savu un apkārtējo cilvēku veselību un dzīvību;

- izmantot darba procesā viņiem izsniegtos individuālos aizsardzības līdzekļus,
speciālapģērbus un specapavus;
- izpildīt darba devēju, uzticības personu vai to komiteju un Darba inspekcijas prasības darba aizsardzības jautājumos;
- nekavējoties ziņot tiešajiem darba vadītājiem, darba devējiem par nelaiemes
gadījumu vai situāciju, kura apdraud cilvēku veselību un dzīvību;
- uzņēmuma teritorijā jāievēro kustības drošības noteikumi;
- darbiniekam darbā jāievēro sanitāri higiēniskie noteikumi.

Nelaiemes gadījumi, kas izraisījuši darbinieku darbaspēju zaudēšanu, ir jāizmeklē saskaņā ar Latvijas Republikas valdības apstiprināto Nolikumu par nelaiemes gadījumu ražošanā izmeklēšanu un uzskaiti.

Pasākumus darba aizsardzības organizēšanā veic skolas pedagoģiskais kolektīvs.

Pienākumu sadale:

1. Direktors.
2. Direktora vietnieks mācību darbā
3. Direktora vietnieks audzināšanas darbā
4. Direktora vietnieks administratīvi saimnieciskā darbā
5. Skolotājs, klases audzinātājs
6. Mācību kabineta, laboratorijas, darbnīcas, pulciņa,
sekcijas vadītājs

Darbinieki sāk patstāvīgu darbu tikai pēc visu nepieciešamo instruktāžu nokārtošanas (*ievada – darba vietā, atsevišķos gadījumos darba veida maiņas – atkārtotā*).

Nelaiemes gadījumu reģistrāciju un izmeklēšanu organizē un vada skolas direktors.

Uzraudzību par drošības tehnikas noteikumu izpildi veic Latgales reģionālā valsts darba inspekcija.

**ELEKTRODROŠĪBA SKOLAS DARBINIEKIEM,
KURI LIETO ELEKTRISKĀS IERĪCES LĪDZ 220 VOLTIEM**

Pārkāpjot elektrodrošības noteikumus, var iegūt elektrotraumu, jo strāva ejot caur cilvēka ķermeni, iedarbojas uz to ķīmiski, bioloģiski un termiski. Elektriskās strāvas iedarbības rezultātā cilvēks var iegūt elektriskās strāvas triecienu un traumas.

Elektriskās strāvas trieciens var izraisīt samaņas zudumu, elpošanas centru paralīzi, nervu sistēmas traucējumus, elektrotraumu gadījumā var tikt bojāta āda, muskuļaudi, asinsvadi, nervu šķiedras, var iegūt apdegumus u.c.

Pasākumi, lai izvairītos no elektrotraumām:

1. Aizliegts lietot vai izmantot bojātas elektriskās ierīces, slēdžus, rozetes, vadus, skrūvgriežus, plakanknaibles un tml. (*plīsis korpuss, bojāta izolācija, redzami kaili vadi*), kā arī veikt jebkura veida remontdarbus, ja nav piešķirta atbilstoša kvalifikācija, kura dod tiesības to darīt.

2. Elektriskās ierīces drīkst pieslēgt strāvas avotam, izmantojot tikai nebojātus savienojumus.

3. Pieslēgt papildenergolietotājus vai elektroierīces drīkst tikai speciāli sagatavotās personas.

4. Ja ir konstatēts vadu pārrāvums, elektroierīces, vadu, rozešu vai slēdžu bojājums, ir nekavējoties jāpaziņo direktora vietniekam administratīvi saimnieciskā darbā vai skolas direktoram.

5. Elektroizdegšanās gadījumā **kategoriski aizliegts** dzēst uguni ar ūdeni. Jāizmanto smiltis.

6. Veicot elektroremontdarbus, jāizmanto instrumentus ar izolēto virsmu.

7. Ja pārtraucas sprieguma piegāde mehānismam, aizliegts uzsākt jebkādas apskates vai remontdarbus, pieskarties strāvu vadošām daļām, neatslēdzot mašīnu no elektrobarošanas avota (*spriegumu var padot arī bez brīdinājuma*).

8. Jālieto speciālas rūpnieciski izgatavotas pārnēsamās lampas, kurām novērsta iespēja pieskarties pie strāvu vadošām daļām.

9. Nedrīkst strādāt ārā pērkona laikā.

10. Nedrīkst veikt metināšanas darbus sliktu meteoroloģisku apstākļu dēļ (*sniegs, lietus*) zem atklātām debesīm.

UGUNSDROŠĪBAS INSTRUKCIJA SKOLAS DARBINIEKIEM

1. No skolas teritorijas sistemātiski jāizvāc ražošanas atkritumi, gruži, sausā zāle, ko nogādā uz speciāli izraudzītu vietu.

2. Pastāvīgi jābūt brīvām visām caurbrauktuvēm, piebrauktuvēm pie visām ēkām, būvēm un ugunsdzēsības ūdenskrātuvēm. Ugunsdrošības atstarpes starp ēkām aizliegts izmantot materiālu, iekārtu, taras un autotransporta novietošanai.

3. Ceļi un caurbrauktuves skolas teritorijā jāuztur lietošanas kārtībā, bet ziemā jāattīra no sniega.

4. Gadījumā, ja atsevišķus ceļu vai caurbrauktuvju posmus paredzēts slēgt un remontēt, un tas var traucēt ugunsdzēsības mašīnu kustību, par to nekavējoties jāinformē ugunsdzēsības dienests.

5. Skolas teritorijā aizliegts smēķēt, izņemot speciāli iekārtotas vietas.

6. Kurināt ugunsķurkus drīkst tikai 100 m attālumā no ēkām pieaugušu cilvēku klātbūtnē, apstākļos, kas izslēdz ugunsgrēka izcelšanās iespēju. Aizliegts dedzināt pārno zāli, rugājus un atkritumus.

7. Evakuācijas ceļus (*izejas, gaitenus, vestibīlus, kāpņu telpas*) nedrīkst piebīvēt ar priekšmetiem, mēbelēm, iekārtu, kā arī izmantot citiem nolūkiem. Kāpņu telpas un platības zem kāpņu laidim aizliegts izmantot kā darba vietas, noliktavas un tml.

8. Visām durvīm evakuācijas ceļos jāveras virzienā uz āru, aizliegts būvēt bīdāmas un paceļamas durvis, turniketis. Evakuācijas izeju durvīm nepieciešamības gadījumā jābūt viegli atveramām.

9. Evakuācijas ceļos aizliegts ar degtspējīgiem materiāliem apšūt sienas un pārsegumu, noklāt grīdas kāpņu telpās, hallēs, vestibīlos. Grīdu segumam (*celiņam*) evakuācijas ceļos jābūt labi piestiprinātam.

10. Nav atļauts aiznaglot un aizkraut ar mēbelēm dažādu iekārtu un priekšmetiem durvis.

11. Aizliegts izmantot bēniņu telpas, tehniskos gaitenus ražošanas nolūkiem, vielu, materiālu un priekšmetu uzglabāšanai, izņemot skolēnu solus, krēslus, mēbeles un sporta inventāru, kurus novieto tā, lai tie netraucētu brīvi pārvietoties pa bēniņiem.

12. Bēniņu telpu, pagrabu un tehnisko stāvu durvīm pastāvīgi jābūt aizslēgtām. Atslēgas no šīm telpām atrodas pie saimniecības pārziņa.

13. Elektroiekārtu ekspluatācijā **aizliegts**:

- aplīmēt vadus ar tapetēm;
- izmantot vadus un kabelus ar bojātu izolāciju;
- izmantot elektriskās sildierīces bez ugunsdrošiem paliktņiem, kā arī atstāt tās pieslēgtas tīklam bez uzraudzības;
- telpu apsildīšanai izmantot nestandarta (*pašdarinātas*) elektriskās ierīces vai kvēlspuldzes;
- atstāt zem sprieguma elektriskos vadus un kabelus ar neizolētiem galiem;
- izmantot bojātas rozetes, atzarošanas kārbas un savienotājkārbas, svirslēdzus un citus elektroiekārtu izstrādājumus.

14. Elektroiekārtu un elektroaparātūras defektus, kas var izraisīt dzirksteļošanu, īssavienojumu, kabelu un vadu degtspējīgās izolācijas pārlietu

sakaršanu, nekavējoties novērš, bojāto elektrotīklu atvieno līdz tā savešanai ugunsdrošā stāvoklī.

15. Elektroiekārtas jāmontē un jāekspluatē saskaņā ar “*Elektroierīču iekārtošanas noteikumiem*” un citiem normatīvajiem dokumentiem.

16. Apkures ierīces iekārtojamas atbilstoši celtniecības normu un noteikumu prasībām. Pirms apkures sezonas sākuma katlu telpas un vietējās apkures ierīces pārbauda un izremontē. Bojātas apkures ierīces, krāsnis, dūmvadus ekspluatēt nedrīkst.

17. Bēniņos visiem dūmeņiem un sienām, kur atrodas dūmu kanāli, jābūt nobalsinātiem.

18. Sodrēji no dūmeņiem un krāsnīm jāiztīra pirms apkures sezonas sākuma un apkures sezonā ne retāk kā reizi trijos mēnešos.

19. Krāšņu ekspluatācijas gaitā **aizliegts**:

- novietot kurināmo tieši krāsnis kurtuves atveres priekšā;
- krāsnis aizkuršanai izmantot benzīnu, petroleju, dīzeļdegvielu un citu VUŠ un DŠ;
- atstāt aizkurtas krāsnis bez uzraudzības vai uzticēt to uzraudzību bērniem un pusaudžiem;
- žāvēt un uzglabāt malku, apgērba gabalus un citus degtspējīgus priekšmetus un materiālus uz krāsnīm un to tuvumā;
- kurināt ar oglēm, koksu vai gāzi krāsnis, kas šiem nolūkiem nav paredzētas;
- nepārtraukti kurināt krāsnis ilgāk par 2 stundām, kā arī masu pasākumu norises laikā;
- ventilācijas un gāzes kanālus izmantot kā krāšņu dūmvadus;
- kurināt krāsnis ar malku, kuras garums pārsniedz kurtuves izmērus;
- izmantot krāsni ar plaisām un citiem defektiem;
- turēt nenodzēstas ogles un pelnus degamajos un metāla traukos.

20. Katras krāsnis kurtuves priekšā uz degtspējīgu materiālu grīdas jāpiestiprina metāla loksne ne mazāka par 50 x 70 cm.

21. Krāšņu kurināšana jāpārtrauc vismaz 2 stundas pirms darba beigām telpā.

22. Mēbeles un iekārtas laboratorijās izvietošanas tā, lai tās netraucētu cilvēku evakuēšanu. Eju minimālajam platumam jābūt vismaz 1 m.

23. Dažādus materiālus un izstrādājumus noliktavā uzglabā pēc ugunsdzēsības līdzekļu viendabīguma principa (*ūdens, gāze utt.*), ņemot vērā to fizikāli ķīmiskās īpašības un ugunsbīstamību.

24. Materiālu noliktavās nav atļauts uzstādīt gāzes ierīces, sadzīves elektroapsildes ierīces, kā arī ierīkot krāsnis.

25. Vispārīzglītojošās mācību iestādēs audzēkņiem organizē ugunsdrošības noteikumu apgūšanas nodarbības pēc mācību programmām. Audzēkņus jāiesaista jauno ugunsdzēsēju vienībās.

26. Jaunākā vecuma bērni jāizvieto pirmajos stāvos.

27. Ķīmijas laboratorijās strādāt ar reaktīviem, elektriskajām un sildierīcēm atļauts tikai pasniedzēju vai laborantu klātbūtnē un vadībā.

28. Uzglabāt VUŠ un DŠ mācību ēkās vai internetā, izņemot laboratorijas, nav atļauts.

29. Skolas ķīmijas laboratorijā un noliktavā reaktīvus atļauts turēt tikai aizslēdzamos skapjos, šo skapju atslēgas glabājas pie pasniedzējiem (*laborantiem*). VUŠ un DŠ (*benzīnu, benzolu, ēteri, acetonu, toluolu, amilacitātu, naftu, nitrolakas,*

petroleju, spirtu u.c.) atļauts uzglabāt daudzumā, kas nepārsniedz 10 l (*kopējais daudzums*), speciālā metāla kastē, pēc iespējas tālāk no sildierīcēm un izejām.

30. Ierīkot mācību un ražošanas darbnīcas pagrabtelpā atļauts tikai gadījumos, ja virs pagrabiem noklāts pārsegums bez degtspējas un tieši uz āru ved vismaz divas izejas.

31. Mācību darbnīcās pēc katras nodarbības izvāc atkritumus, eļļainos slaukmateriālus u.c. Galdnieku darbnīcās nedrīkst turēt vairāk materiālu kā nepieciešams vienai dienai.

32. Katru dienu pēc nodarbībām pasniedzēji, laboranti rūpīgi apskata klases, darbnīcas un laboratorijas pirms to aizslēgšanas, novērš atklātos trūkumus un atvieno elektriskās strāvas patērētājus. Apkalpojošais personāls veic to pēc darba dienas beigām.

33. Aizliegts izmantot gludekļus, elektriskās plītiņas un citas elektriskās sildierīces guļamtelpās un citās telpās, kurās uzturas skolēni, izņemot šiem nolūkiem iekārtotās telpas (*istabas*).

34. Masu pasākumu laikā kopā ar bērniem jābūt dežurējošajam pasniedzējam, klases vadītājam vai audzinātājam. Šīm personām jābūt instruētām par ugunsdrošības pasākumiem un bērnu evakuēšanas noteikumiem ugunsgrēka gadījumā. Viņu pienākums ir raudzīties, lai masu pasākumu laikā stingri tiktu ievēroti piesardzības pasākumi.

35. Lugu, izrāžu un citu masu pasākumu laikā nav atļauti gaismas efekti, izmantojot ķīmiskās un citas vielas, kas var izraisīt ugunsgrēku.

36. Eglīšu laikā ir **aizliegts**:

- rīkot telpā visāda veida uguņošanas, brīnumsvēcītes, vaska vai stearīna sveces;
- lietot plaukšķenes, sērkociņus, šķiltavas, jebkurus viegli uzliesmojošus šķidrumus un vielas;
- pilnīgi izdzēst gaismu telpā;
- ģērbt bērnus tērpos, kuri darināti no vates vai marles;
- rotāt egli ar viegli uzliesmojošām rotaļlietām;
- rotāt egles zarus ar vati;
- egles apgaismojumam izmantot sveces.

37. Egle ir jāpiestiprina stabilā statnē un jāizvieto, lai tā netraucētu brīvi iziet no telpas. Tās zariem jāatrodas 1 m attālumā no sienas un griestiem.

38. Skolas ēkās **aizliegts**:

- aizblīvēt ejas un izejas, bēniņu telpas, evakuācijas ceļus;
- telpu uzkopšanai izmantot benzīnu, petroleju un citus VUŠ un DŠ;
- atstāt bez uzraudzības aizkurtas krāsnis, elektriskajam tīklam pievienotas sadzīves un elektriskās ierīces (*elektriskās plītiņas, tējkannas, skaitļotājus u.c.*), izņemot ierīces, kuru ekspluatācijas instrukcijas to atļauj;
- iekārtot dzīvojamās telpas (*izņemot skolas internātu*);
- atkausēt dažādu sistēmu aizsalušos cauruļvadus ar lodlampām un citiem

paņēmienu, kur izmanto atklātu liesmu, bez rakstiskas atļaujas noformēšanas

(saskaņā ar VUN – 001 7.nodaļas prasībām).

39. Ezeram piebraucamais ceļš jāuztur tādā kārtībā, lai ugunsgrēka gadījumā ugunsdzēsības automobiļi varētu uzpildīt ūdeni jebkurā gadalaikā.

40. Ziemā ezerā jāizcērt neaizsalstoši āliņģi ugunsgrēku dzēšanas nolūkiem.

41. Pirmās nepieciešamības ugunsdzēsības līdzekļu izvietošanai skolā uzstāda speciālus ugunsdzēsības dēļus, standus, skapjus.

42. Ugunsdzēsības aparāti jānovieto redzamās vietās izeju tuvumā vai tieši vietās, kur iespējama ugunsgrēka izcelšanās, uzkarina uz kronšteinu (*balsteņiem*), ieliek skapīšos vai ugunsdzēsības skapjos tā, lai varētu izlasīt marķējuma uzrakstus.

43. Rokas ugunsdzēsības aparātus piekarina pie vertikālām konstrukcijām ne augstāk par 1,5 m no grīdas (*skaitot no ugunsdzēsības aparāta apakšmalas*) vai ievieto ugunsdzēsības skapjos, uz ugunsdzēsības dēļiem, standos.

44. Ugunsdzēsības aparātus, ko no ārpus telpām vai neapkurināmās telpas, un kas nav domāti ekspluatācijai negatīvā temperatūrā, gada augstākajā laikā noņem, bet to vietā atstāj informāciju, kur ugunsdzēsības aparāti atrodas.

45. Pirmās nepieciešamības ugunsdzēsības līdzekļu tips un daudzums izraugāms pēc Valsts ugunsdrošības noteikumu VUN-001 3.pielikuma.

46. Ugunsdzēsības aparātu ekspluatācijai, pārbaudei, remontēšanas darbiem un uzlādēšanai no jauna (*pārlādēšana*) jānorit tikai saskaņā ar standartu, tehnisko pasu un izgatavotājuņemumu instrukciju prasībām.

47. Uz ugunsdzēsības aparāta korpusa jābūt marķējumam, kurā norādīts: *ugunsdzēsības aparāta tips, izgatavotājuņemuma pildījuma veids, ugunsdzēsības aparāta uzdevums, iedarbināšanas kārtība un derīguma termiņš.*

48. Par ugunsdrošību skolā atbild direktors un ar viņa rīkojumu norīkotās personas.

49. Visām juridiskām un fiziskām personām Latvijas Republikas teritorijā jāievēro ugunsdrošības noteikumi, bet ugunsgrēka izcelšanās gadījumā jāizglābj cilvēki, materiālās vērtības un jādzēs ugunsgrēks.

50. Personas, kuras pārkāpušas ugunsdrošības noteikumus, atkarībā no postījuma rakstura un sekām, var tikt sauktas pie kriminālās, materiālās, administratīvās atbildības vai disciplinārās atbildības.

51. Skolas darbiniekiem ugunsgrēka gadījumā jāvadās atbilstoši izstrādātiem noteikumiem (*Nr. D-12*).

**OGRES SĀKUMSKOLAS DARBINIEKU RĪCĪBA
UGUNSGRĒKA GADĪJUMĀ**

1. Nekavējoties par ugunsgrēku paziņot ugunsdzēsības dienestam (*jānosauc objekta adrese, ugunsgrēka izcelšanās vieta, savs uzvārds un telefona numurs*).
2. Uzsākt ugunsgrēka dzēšanu ar pirmās nepieciešamības ugunsdzēsības līdzekļiem.
3. Organizēt cilvēku un materiālo vērtību evakuāciju.
4. Organizēt elektroenerģijas atslēgšanu.
5. Sagaidīt ugunsdzēsības dienesta apakšvienības, norādīt īsāko ceļu līdz ugunsgrēka vietai, ūdensņemšanas vietai.
6. Ja nepieciešams, izsaukt ugunsgrēka vietā medicīnisko un avārijas dienestus.
7. Kad ugunsgrēka vietā ierodas ugunsdzēsības dienesta apakšvienības, objekta vadītājs vai cita amatpersona, kura vadīja ugunsgrēka dzēšanu, pakļaujas ugunsdzēsības dienesta vecākajai amatpersonai un rīkojas pēc viņa norādījumiem.
8. Objekta vadītājs vai cita atbildīgā amatpersona sniedz ugunsgrēka dzēšanas darbu vadītājam ziņas par ēku, būvju, tehnoloģisko un ražošanas iekārtu ugunsbīstamības raksturojumu, kā arī tehniskos risinājumus, no kuriem atkarīga to ugunsdrošība.
9. Nepieciešamības gadījumā noorganizēt objektā esošo inženiertehniku un citu tehniku ugunsgrēka dzēšanas darbu sekmīgai veikšanai.
10. Pedagoģiskie darbinieki veic skolēnu evakuāciju atbilstoši skolas evakuācijas shēmai, ievērojot sekojošus noteikumus:
 - 10.1. Stundas laikā konkrētās klases skolēnu evakuāciju organizē tas skolotājs, kuram šajā klasē notiek stunda.
 - 10.2. Starpbrīdī konkrētās klases skolēnu evakuāciju organizē tas skolotājs, kuram šajā klasē notiks nākamā stunda.
11. *Ugunsgrēka gadījumā z v a n ī t: 01 vai 112.*
12. Par ugunsgrēka izcelšanos skolā paziņo ar nepārtraukti skanošu skolas zvanu vai mutiski.
13. Pēc izklūšanas no ēkas, skolotājam nekavējoties jāpārbauda skolēnus pēc attiecīgās klases saraksta un rezultātu jāpaziņo ugunsgrēka dzēšanas darbu vadītājam.

ELEKTRODROŠĪBA DARBĀ AR ROKAS ELEKTROINSTRUMENTIEM

1. Par rokas elektroinstrumentu ar divkāršu izolāciju (2.klases el. instruments) sauc instrumentu ar divām savstarpēji neatkarīgām izolācijām (darba un papildus), kas izpildītas tādā veidā, ka vienas no tām bojājums neizraisa potenciāla rašanos uz metāla daļām, kam iespējams pieskarties un, kas ir apzīmēts (marķēts) ar atzīmēm CE un .

Par darba izolāciju sauc izolāciju, kas nepieciešama, lai rokas instruments varētu strādāt un, kas veic pamataizsardzību pret elektriskās strāvas triecienu. Darba izolācija ir elektrodzinēja tinumu un pievadu izolācija.

Par papildus izolāciju sauc izolāciju, kas paredzēta papildus darba izolācijai, lai pasargātu no elektriskās strāvas trieciena darba izolācijas bojājuma gadījumā. Papildus izolācija ir instrumenta metāla detaļu un serdeņu, kam iespējams pieskarties, izolācija.

2. Rokas elektroinstrumentu ar divkāršu izolāciju nominālais spriegums:

Rokas elektroinstrumenta elektrodzinēja tips	Frekvence, Hz	Spriegums, V
Kolektora un vienfāzu asinhronais	50	220
Trīsfāzu asinhronais	50	220; 220/380; 380
Trīsfāzu asinhronais	200	220

3. Darbu ar rokas elektroinstrumentiem, kuriem ir divkārša izolācija, drīkst veikt personas*, kas izgājušas profesionālo apmācību un kuriem ir elektromontiera amata prasmes sertifikāts, kas ir instruēti darba drošībā un kuriem ir vismaz II grupa ED /elektrodrošībā/.
4. Rokas elektroinstrumentus drīkst ekspluatēt, ja temperatūra ir no -35°C līdz $+35^{\circ}\text{C}$ un relatīvais gaisa mitrums – 90% 20°C temperatūrā.
5. Rokas elektroinstrumenti ar divkāršu izolāciju paredzēti darbam telpās un ārā esošos laukumos ar zemes, betona, asfalta, metāla, koka un citām grīdām un uz metālkonstrukcijām.
6. Aizliegts veikt darbus ar rokas elektroinstrumentiem, kuriem ir divkārša izolācija, sprādzienbīstamās telpās vai telpās ar ķīmiski aktīvu vidi, kas noārda metālus un izolāciju, kā arī ārā, ja līst vai snieg.
7. Darbus ar rokas elektroinstrumentiem, kuriem ir divkārša izolācija, drīkst veikt, nepielietojot dielektriskos cimodus, galošas, paklājus.
8. Aizliegts iezemēt rokas elektroinstrumentu ar divkāršu izolāciju metāla daļas!
9. Skolās, kas ekspluatē rokas elektroinstrumentus ar divkāršu izolāciju, jābūt norīkotam elektromontierim, kuram ir vismaz B (III) grupa ED, kas ir apmācīts rokas elektroinstrumentu apkopes, to darba kārtības pārbaudes, darba uzskaites, profilakses un sīku remontu veikšanā, kā arī kas ir instruēts darba drošībā.
10. Pirms izsniegt darbiniekam rokas elektroinstrumentu, tam viņa klātbūtnē jāveic elektroinstrumenta:
- ārējā apskate; izolācijas pārbaude; darba tukšgaitā pārbaude.
11. Izolācijas darba kārtību pārbauda ar megommetru, spriegums 2500V, ieslēgšanas slēdzis izslēgts. Elektroodus pieliek pie viena no kontaktdakšīņas kontaktiem un elektroinstrumenta metāla daļām, kurām iespējams pieskarties (piemēram, vārpsts, reduktors, korpusis).

* izglītības iestādēs skolēni var strādāt ar rokas e/instrumentiem mājturības skolotāja uzraudzībā

- Izolācijas pretestība nedrīkst būt mazāka par 2 Mom.
12. Ik pēc 100 darba stundām, bet ne retāk kā reizi trijos mēnešos, elektroinstrumentu pārbauda. Pārbaudi veic arī, mainot sukuas. Pārbaudot elektroinstrumentu, kam ir divkārša izolācija, to jāizjauc, lai aizvāktu uzkrājušos strāvu vadošos putekļus un pārbaudītu darba un papildus izolācijas kārtību ar megommetru. Katras izolācijas pretestībai jābūt ne mazākai kā 2 MΩ. Strāvu vadošos putekļus ieteicams aizvākt ar saspīestā gaisa palīdzību (spiediens līdz 1,5 at) un noberžot izolācijas virsmas ar tehnisko salveti, kas samērcēta benzīnā.
 13. Elektroinstrumenta izolācijas elektriskās izturības pārbaudi jāveic pēc katras salikšanas (izslēdzēja slēdzis ieslēgts, spriegums 2500V, frekvence 50 Hz, 1 min. ilgi uz augstsprieguma iekārtas (piem., EGE-1V)). Elektroodus pieliek pie viena no kontaktdakšīņas kontaktiem un elektroinstrumenta metāla daļām, kurām iespējams saskarties.
 14. Elektroinstrumenta darba laiku (kalendāra vai instrumenta), kā arī pārbaudes rezultātus ieraksta cauršūtā un sanumurētā žurnālā.
 15. Elektroinstrumentu drīkst lietot darbos, kuru slodzes lielums nepārsniedz nominālo.
 16. Izmantojot rokas elektroinstrumentu, strāvas vadam (kabelim) jābūt aizsargātam pret nejaušu bojājumu (piemēram, to var uzkarināt). Tieša vada saskaršanās ar karstām, mitrām vai eļļainām virsmām nav pieļaujama.
 17. Ja elektroinstrumenti pēkšņi apstājas (piem., ja urbis, izejot no atveres, iestrēgst; tīklā nav sprieguma u.t.t.), tas nekavējoties jāizslēdz.
 18. Darbinieks, kas ekspluatē rokas elektroinstrumentu, nav tiesīgs to nodot personām, kas nav izgājušas instruktāžu; ar elektroinstrumentu jāapietas saudzīgi, nepakļaujot to triecieniem, pārslodzēm darba laikā, netīrumu, mitruma, naftas produktu iedarbībai.
 19. Aizliegta elektroinstrumenta ekspluatācija, ja rodas kaut vai viens no sekojošiem defektiem:
 - spraudņu savienojuma, kabeļa vai tā aizsargcaurules bojājums;
 - suku turētāja vāciņa bojājums;
 - izslēdzēja neprecīza darbība;
 - kolektora suku dzirksteļošana, ko pavada uguns apļi uz tā virsmas;
 - ziedes tecēšana no reduktora vai ventilācijas kanāliem;
 - dūmu vai gruzdošas izolācijas smakas parādīšanās;
 - neparastu trokšņu, kļaudzienu, vibrācijas parādīšanās;
 - korpusa detaļu, roktura salūšana vai plaisu parādīšanās tajos.
 20. Aizliegts strādāt ar elektroinstrumentu no pieslienamām kāpnēm (trepēm), citām nestabilām pamatnēm.
 21. Darbu beidzot, rokas elektroinstrumenti jānodod darbiniekam, kas uzrauga tā darba kārtību.

**DROŠĪBAS TEHNIKAS INSTRUKCIJA,
ORGANIZĒJOT PĀRGĀJIENUS, EKSKURSIJAS**

1. Pirms ekskursijas, pārgājiena vadītājs sastāda (*ekskursijai*) dalībnieku sarakstu (*pielikums Nr. 1*), kuru apstiprina skolas direktors, izveido maršrutu un ievāc informāciju vai izpēta to objektu vai vietu, uz kuru tiks vesti skolēni, izvēloties to tā, lai nebūtu apdraudēta skolēnu dzīvība un veselība. Pārgājieniem jāizvēlas tādas vietas, kur nedraud plēsīgo zvēru un indīgu dzīvnieku (*čūsku, simtkāju un tml.*) uzbrukums, kur nav staigņu vietu.

2. Vadīt ekskursijas, pārgājienu skolotājam palīdz vecāki. Vēlams, lai uz 10 – 15 skolēniem būtu viens pieaugušais.

3. Pirms došanās ekskursijā notiek klases skolēnu pārbaude pēc saraksta un tiek atzīmēti klātesošie. Katras skolēnu grupas vadīšanai tiek nozīmēts pieaugušais. *Otrā* pārbaude notiek pēc ierašanās ekskursijas vietā, *trešā* – pirms došanās atpakaļceļā, *ceturtdā* – pēc atgriešanās no ekskursijas.

4. Ja skolēnu aizvešanai uz ekskursiju vai pārgājienu vietām izmanto sabiedrisko transportu, viņu iesēdināšana transportlīdzeklī notiek pa grupām iepriekš nozīmēta pieaugušā vai vecākā skolēna (*pulciņa vadītāja*), pie kam, transportlīdzekļi vispirms iekāpj skolēni un pēc tam – persona, kura viņus pavada. Tādā pašā kārtībā notiek bērnu izsēdināšana no transportlīdzekļa.

Ja ir nepieciešams speciāls transportlīdzeklis, ir atļauts izmantot šim mērķim autobusus vai slēgtas kravas mašīnas, kuras iekārtotas cilvēku pārvadāšanai. Bērnu pārvadāšana vaļējās kravas mašīnās **kategoriski aizliegta**.

Speciālā transporta vadīšanai nepieciešams izvēlēties vispieredzējušākos, pārbaudītus vadītājus, kuriem transportlīdzekļu vadīšanas nepārtraukta darba stāžs nav mazāks par trim gadiem. Pārvadājot bērnus kravas automobīlī, nepieciešams, lai kravas kastē atrastos ne mazāk kā divi pieaugušie. Brauciena laikā skolēniem aizliegts izlieties pa logiem, iekāpt un izkāpt no transportlīdzekļa tā kustības laikā.

5. Pētot ūdenstilpnes floru, jāizvēlas tāda vieta, kur dziļums pie krasta ir tik neliels, ka izslēdz nelaiemes gadījumus. Lai iepazītos ar ūdenstilpnes dzīvajiem objektiem, jāizmanto garos kātos piestiprinātus tīkliņus. Laivu vai virs ūdenstilpņu dziļām vietām ierīkotu laipu izmantošana **kategoriski aizliegta**.

6. Organizējot ekskursijas un pārgājienu, skolēnus jāiepazīstina ar drošības tehnikas noteikumiem (*instrukcija Nr. I-1*).

7. Ekskursijā (*pārgājienā*) bērniem jāiet izturīgos apavus un zeķes, kas pasargā kājas no mehāniskiem bojājumiem ar zariem, krūmiem, dzeloņainiem augiem, asiem akmeņiem, stikla šķembām un tml., kā arī indīgu dzīvnieku (*piem., čūsku, tarantulu, skolopendru, skorpionu un tml.*) kodieniem.

8. Ekskursiju laikā bērni nedrīkst dzert ūdeni no atklātām ūdenstilpnēm, tāpēc katram no viņiem dzeramo ūdeni jāpaņem līdz no mājām.

9. Dodoties ar bērniem ekskursijā (*pārgājienā*), skolotājiem jāpaņem un jātur pie sevis pārgājiena pirmās palīdzības aptieciņa (*Nr. D-2*).

10. Ekskursijā (*pārgājienā*) **kategoriski aizliegts**:

10.1. mēģināt noteikt jebkura no savāktajiem augiem garšu;

10.2. novilkt apavus un staigāt basām kājām.

**PAR PIRMĀS PALĪDZĪBAS SNIEGŠANU CIETUŠAJIEM
NELAIMES GADĪJUMOS**

I E V A D S

Nelaimes gadījumos nekavējoši jāgriežas poliklīnikā. Smagu traumu gadījumos cietušais jānogādā medpunktā. Ja kādu apstākļu dēļ cietušo nevar nogādāt medpunktā, tad jāizsauc ārsts uz avārijas vietu. Pirms ārsta ierašanās jāsniedz medicīniskā palīdzība.

PIRMĀ PALĪDZĪBA ASIŅOŠANAS GADĪJUMOS

Sniedzot pirmo palīdzību *stingri* jāievēro šādi noteikumi:

- brūci nedrīkst mazgāt ar ūdeni vai ar jebkādiem ārstniecības līdzekļiem, apkaisīt ar pulveriem un apziest ar ziedēm, jo tas traucē brūces sadzīšanu;
- nedrīkst no brūces noslaucīt smiltis, zemi un tml., ar tādu paņēmieni brūce inficējas;
- nedrīkst brūci notīrīt no sarecējušām asinīm, jo var sākties asiņošana;
- nedrīkst brūci aptīt ar izolācijas lenti.

Asiņošanas gadījumos jāuzliek spiedošu apsēju. Stipra asiņojuma gadījumā jāuzliek žņaugš. Nedrīkst pieskarties pie brūces ar rokām, lai neienestu brūcē infekciju, nedrīkst pašiem izņemt svešķermeni.

Asiņošanas apturēšanas gadījumi.

Asiņošanas apturēšana ar pirkstiem vai saliecot locekļus locītavās. Arteriālo asiņošanu var apturēt, piespiežot ar pirkstiem pie attiecīgā kaula virs brūces.

Asiņošanu no sejas apakšdaļas asinsvadiem var apturēt, piespiežot žokļa artēriju pie apakšējās žokļa malas.

Asiņošanu no pieres un deniņiem var apturēt, piespiežot deniņu artēriju pie auss.

Asiņošanu no lielām galvas vai kakla brūcēm var apturēt, piespiežot miega artēriju pie kakla skriemeļa.

Paduses dobuma un pleca brūču asiņošanu aptur, piespiežot zematslēgas artēriju pie atslēgas kaula.

Asiņošanu apakšdelmā aptur, piespiežot augšdelma artēriju augšdelma vidusdaļā.

Asiņošanu no delnas un pirkstiem aptur, piespiežot artērijas apakšdelma apakšējā trešdaļā pie delnas.

Asiņošanu kājās aptur, piespiežot ciskas artēriju pie iegurņa kauliem.

Asiņošanu no pēdas aptur, piespiežot artērijas pēdas virspusē.

Asiņojošais asinsvads jāpiespiež ar pirkstiem pietiekami stingri. Ātrāk un drošāk, nekā saspiežot asinsvadus ar pirkstiem, asiņošanu var apturēt saliecot locekļus locītavās. Šim nolūkam cietušajam ātri jāuzrota piedurknes vai bikses un locītavas bedrītē, kas veidojas saliecot locītavu, kas atrodas augstāk par ievainojuma vietu, ieliek jebkādas drēbes vīstokli un stipri saliec locekli locītavā. Šādā veidā artērija locītavā tiek saspiesta un asiņu pieplūde brūcei tiek pārtraukta. Šādā stāvoklī kāju vai roku var sasiet vai piespiest pie cietušā ķermeņa.

PIRMĀ PALĪDZĪBA APDEGUMA GADĪJUMOS

Nedrīkst ar rokām aizskart apdegušo vietu, kā arī apziest to ar kaut kādām ziedēm, eļļām, vazelīnu vai šķīdinājumiem.

Apdeguma vieta jāpārsien tāpat kā jebkura brūce, jāpārsien ar sterilizētu materiālu vai arī izgludinātu auduma lupatiņu. Pēc tam cietušais jānogādā ārstniecības iestādē.

Apdegumi, kas radušies *stipru skābju* (*sērskābes, slāpekļskābes, sālskābes*) iedarbībā, nekavējoties 10 – 15 min. ilgi rūpīgi jāapmazgā ar ātri tekošu ūdens strūklu no krāna vai spaiņa.

Apdeguma gadījumos jādod daudz dzert siltu ūdeni.

PIRMĀ PALĪDZĪBA APSALDĒJUMU GADĪJUMOS

Audu apsaldšanas gadījumos rodas arī (*tromboze*) asinsvadu aizsprostošanās. Nosalušās ķermeņa daļas berzēt ar sniegu nav ieteicams, jo sniegā bieži nokļūst sīki ledus gabaliņi, kuri var saskrāpēt apsaldēto ādu un var sākties sastrutojumi.

Apsaldētās ķermeņa daļas vislabāk ieberzēt ar sausiem, siltiem cimdiem vai vadmalu. Telpās apsaldēto locekli var iegremdēt bļodā vai spainī ar ūdeni sasildītu līdz istabas temperatūrai. Pakāpeniski šis ūdens jāapmaina pret siltāku, paaugstinot ūdens temperatūru līdz 37⁰. Cietušajam jādod karsta tēja, kafija, piens.

PIRMĀ PALĪDZĪBA CIETUŠAJIEM NO EKEKTRISKĀS STRĀVAS

Vispirms cietušais ātri jāatbrīvo no *elektriskās strāvas* iedarbības. Glābjot cietušo nedrīkst aizmirst, ka pieskaroties cilvēkam, kas atrodas zem strāvas, jārikojas ļoti piesardzīgi. Tādēļ glābējam vispirms jāatvieno tā iekārtas daļa, kurai cietušais pieskāries.

Ja cietušais atrodas augstumā, tad iekārtu atvienojot un cietušo atbrīvojot no elektriskās strāvas, jādara viss, lai viņš nenokristu vai krītot nesusistos. Lai atrautu cietušo no strāvu vadošajām daļām vai no vada, jālieto sauss apģērbs, virve, nūja, dēlis vai cits sauss priekšmets, kas nevada elektrisko strāvu.

Lai atrautu cietušo no strāvas vadošajām daļām, var arī satvert viņa apģērbu (*ja tas ir sauss*).

Neatkarīgi no cietušā stāvokļa, visos gadījumos ***obligāti*** jāizsauc ārsts. Ja cietušais atguvis samaņu, viņš jānogulda ērtā stāvoklī (*jānoliek zem viņa sega un jāapsedz ar kādu apģērba gabalu*) un līdz ārsta atnākšanai viņam jānodrošina pilnīgs miers, nepārtraukti kontrolējot cietušā pulsu un elpošanu. ***N e d r ī k s t*** atļaut cietušajam kustēties, jo cietušā stāvoklis var tomēr pasliktināties.

Ja cietušais *slikti elpo* – ļoti reti un krampjaini, viņam jāizdara mākslīgā elpināšana un sirds masāža.

SAINDĒŠANĀS AR GĀZI

Saindēšanās notiek ilgstoši ieelpojot gāzi. Ja notikusi saindēšanās ar hloru, nepieciešams nekavējoši evakuēt no tās telpas, silti apsegt, atpogāt apģērbus un dot dzert pienu. Izsaukt ātro palīdzību. ***N e d r ī k s t*** veikt mākslīgo elpināšanu. Saindējoties ar gāzi, cietušajam rodas elpas trūkums, tiek izsaukta vemšana, var rasties krampji, cietušais var zaudēt samaņu. Cietušais nekavējoši jānogādā svaigā gaisā, jānovieto uz muguras, jāatpogā apģērbs un nekavējoši jāizsauc ārsts. Ja ir apstājusies elpošana, tad ir jāizdara mākslīgā elpināšana.

PIRMĀ PALĪDZĪBA ĢĪBONA, KARSTUMA UN SAULES DŪRIENA GADĪJUMĀ

Ja cietušais ir tuvu ģībonim (*reibonis, slikta dūša, spiediens pakrūtē, gaisa trūkums, redzes aptumšošanās*), viņš jānogulda, galva jānolaiž zemāk, kājas mazliet jāpaceļ, jādod iedzert aukstu ūdeni un ostīt ožamā spirtā samērcētu vates piciņu. Tāpat jārīkojas, ja cietušais ir pagājis.

Saules dūriena un siltuma dūriena gadījumā, kad cilvēks strādādam karstās telpās (*piemēram katlu telpā*), saules svelmē vai spiedīgā bezvēja laikā, sajūt pēkšņu vājumu un galvas sāpes, viņš nekavējoties jāatbrīvo no darba un jāizved svaigā gaisā vai ēnā.

Ja rodas vājuma pazīmes, cietušais nekavējoši jāiznes no karstās telpas, jāpārnes vēsā vietā.

PIRMĀ PALĪDZĪBA LŪZUMU, IZMEŽĢĪJUMU, SASITUMU UN SAIŠU SASTIEPUMU GADĪJUMOS

Lūzumu un izmežģījumu gadījumos pirmās palīdzības galvenais uzdevums ir nodrošināt slimajam loceklim ērtu un mierīgu stāvokli. Loceklim jābūt pilnīgi nekustīgam. Šis noteikums ir obligāts ne tikai lai novērstu sāpes, bet arī, lai novērstu apkārtējo audu papildu bojājumu, kauliem no iekšpuses pārdurot audus.

Kāju un roku lūzumu gadījumos jāpieliek šinas.

Mugurkaula lūzuma gadījumā lēnām zem cietušā uzmanīgi jāpabāž dēlis vai jāpagriež cietušais uz vēdera ar seju pret zemi un stingri jāraugās, lai cietušo paceļot, ķermenis nesaliekotos (*lai neievainotu mugurkaula smadzenes*).

Sasitumi. Ja pārlicēba, ka cietušais ir tikai sasities, bet nekas nav laužts vai izmežģīts, sasituma vietai jāpieliek drēbes gabals un stingri jānosaitē sasistā vieta. ***Nedrīkst*** likt siltas kompreses.

Saišu sastiepums. Ja rodas saišu sastiepums, piemēram, ja klūpot izgriezies pēda, pirmās pazīmes ir asas sāpes locītavā un ir uztūkums.

Šajā gadījumā uztūkušai vietai jāpieliek auksts priekšmets, stingri jānosaitē un ***nedrīkst*** kustināt kāju.

ACU TRAUMAS

Acu traumu gadījumos nekavējoši jāgriežas pie ārsta. ***Nedrīkst*** lietot kaut kādus priekšmetus, kabatlakatiņu, sērkociņu vai citus priekšmetus grūžu izņemšanai no acīm. Nedrīkst acis berzēt ar pirkstiem, beršana var izsaukt lielāku acu iekaišanu. Nedrīkst mazgāt ar borskābes šķīdumu.

Mākslīgā elpināšana.

Ja elpošana ir apstājusies, plaušās nenotiek asiņu apskābļošana. Apmēram triju minūšu laikā organisms izlieto asinīs uzkrāto skābekli un jau pēc nākošajām 2-3 minūtēm sākas neatgriezeniskas izmaiņas galvas smadzeņu garozas šūnās, vēlāk arī citos audos un orgānos. Tātad palīdzības sniedzēja rīcībā nav vairāk kā 3-5 minūtes pēc elpošanas un sirdsdarbības apstāšanās. Tas ir tā saucamais klīniskās nāves periods, ko var uzskatīt par pārejas periodu no dzīvības uz nāvi. Pieredze rāda, ka klīniskās nāves ilgums cilvēkam nepārsniedz 5-6 minūtes, kaut gan dažādi apstākļi tā ilgumu var izmainīt. Klīniskās nāves iestāšanos raksturo liķa izskats, nav elpošanas, asinsrites, zudusi samaņa, nav izsaukami refleksi, acu zīlītes maksimāli paplašinātas.

Mākslīgās elpošanas nolūks ir ievadīt plaušās skābekli, piespiest plaušas elpot pasīvi, līdz tās pašas sāk pilnīgi pildīt elpošanas funkciju.

Pirms uzsāk mākslīgo elpināšanu, jāpārlicinās, vai elpošanas ceļi nav nosprostoti. Apskata muti, degunu, tos iztīra no gļotām, siekalām, atvērtās barības ar jebkuru auduma gabalu. Ja elpināšanu izdara cietušajam guļot uz muguras, jārupējas, lai cietušā mēle nekavētu gaisa ieplūšanu elpošanas ceļos. Ja cietušais guļ uz vēdera, mākslīgās elpināšanas laikā jāseko, lai mute un deguns netiktu aizspiesti. Jāatpogā cietušā apģērbs.

Ja mākslīgo elpināšanu izdara slīcējam, elpošanas ceļi un kuņģis ir jāatbrīvo no ūdens. Tas viss jādara ātri, nezaudējot dārgās sekundes, lai varētu uzsākt mākslīgo elpināšanu.

Mākslīgo elpināšanu izdara apmēram tādā biežumā, kā parasti elpo, t.i. 12-16 reizes minūtē. To izdara tik ilgi, kamēr atjaunojas patstāvīga un dziļa, parasta biežuma un ritma elpošana. Elpināšanu pārtrauc, ja sirdsdarbība neapšaubāmi ir apstājusies, neskatoties uz netiešo sirds masāžu.

Visus dažādos un daudzos mākslīgās elpināšanas paņēmienus var iedalīt divās grupās:

1) mākslīgās elpināšanas paņēmieni bez aparātu pielietošanas

un

2) mākslīgā elpināšana ar aparātiem.

Mākslīgās elpināšanas paņēmiena izvēli nosaka apstākļi, kādos sniedz palīdzību, kā arī ievainojuma raksturs.

Ja elpošana pilnīgi apstājusies, lietojami mākslīgās elpināšanas paņēmieni, iepūšot palīdzības sniedzēja izelpojamo gaisu cietušā mutē vai degunā (“mute – mute” un “mute – deguns”), vai arī lietojami mākslīgās elpināšanas aparāti.

Mākslīgai elpināšanai ar izelpojamo gaisu - cietušo nogulda uz muguras, pie tam galvu stipri atliec atpakaļ, zem pleciem paliek veltnīti vai arī palīdzības sniedzējs tur cietušā galvu rokās. Palīdzības sniedzējs novietojas uz ceļiem cietušā sānos. Šādā stāvoklī var vislabāk iepūst gaisu cietušā elpošanas ceļos. Pieturot zodu, jāfiksē cietušā galva. Palīdzības sniedzējs izdara dziļu ieelpu un, cieši piespiežot savas lūpas ap cietušā muti, izdara forsētu izelpu cietušā mutē 1 sekundes laikā. Cietušā plaušas tiek piepūstas, viņa krūškurvis izplešas. Palīdzības sniedzējs atliecas atpakaļ, izdara dziļu ieelpu, tajā laikā cietušā krūškurvis saplok, notiek pasīva izelpa.

Ja gaiss nokļuvis cietušā kuņģī (*to konstatē pēc uzpūšanas pakrūtē*), to izvada, uzmanīgi uzspiežot pakrūtei. Parasti pa degunu gaiss neizplūst, ja tas notiek, to novērš, gaisa iepūšanas brīdī ar savu vaigu aizspiežot cietušā degunu.

Līdzīgi izdara mākslīgo elpināšanu ar izelpojamo gaisu “*mute – deguns*”. Šajā nolūkā izelpā ar lūpām aptver cietušā degunu un, paceļot cietušā zodu, aizver viņa muti ar tās rokas 1. un 2.pirkstu, kas tur zodu.

Higiēnisku apsvērumu dēļ pirms gaisa iepūšanas cietušā muti vai degunu pārklāj ar tīru kabatas lakatiņu, marli vai citu auduma gabalu.

Gaisu var iepūst cietušā plaušās pa gumijas cauruli, vislabāk speciāli izgatavotu elpvadu, ko izliec burta S-veidā. Elpvadi lietošanā higiēniskāki, bet ne vienmēr dod tik labu efektu.

Visefektīgākais mākslīgās elpināšanas paņēmiens, sevišķi ilgstoši izdarāmas mākslīgās elpināšanas gadījumā, ir mākslīgās elpināšanas aparātu pielietošana.

Netiešā sirds masāža.

Ja cietušais neelpo, viņa acu zīlītes ir maksimāli platas un nejūt pulsu uz miega artērijām (*iztausta, liekot 2 vai 3 pirkstus paralēli balsenei gāmura rajonā*), vienlaikus ar mākslīgo elpināšanu izdara netiešo sirds masāžu. Apstājušos sirds darbību dažreiz var atjaunot, sirdi saspiežot. Tā vienlaikus daļēji aizvieto arī sirds asins pārsūkņēšanas funkciju. Tā kā sirds ir novietota starp mugurkaulāju un krūšukaulu, spiediens uz pēdējo saspiež sirdi un izspiež no tās asinis asinsvados. Uz tā arī pamatojas netiešās sirds masāžas efekts.

Cietušo novieto guļus uz muguras uz stingra pamata. Palīdzības sniedzējs novietojas pa kreisi no cietušā, liek kreiso roku ar plaukstu pamatu uz krūšukaula robežas starp vidējo un apakšējo trešdaļu. Labo plaukstu novieto virs kreisās un tad ar spēku spiež uz krūšukaulu stingri pa vidus līniju. Spiediena spēku pastiprina ar ķermeņa svaru. Spiediena spēkam jābūt vērstam vertikāli uz leju, tādā veidā izdodas krūšukaulu pārvietot apmēram par 4-5 cm un līdz ar to saspiež sirdi. Pēc spiediena izdarīšanas rokas pilnīgi noņem no cietušā un šajā laikā sirds no jauna piepildās ar asinīm. Jāuzsver, ka ar masāžu šajā gadījumā saprotam spiedienu, nevis rotējošas kustības.

Ja netiešo sirds masāžu izdara pareizi, var sajūst pulsu uz miega, pat spieķa artērijām. Arteriālā spiediena maksimālā vērtība var sasniegt pat 100 mm dzīvsudraba stabiņa.

Svarīgi ir pareizi savienot netiešo sirds masāžu ar mākslīgo elpināšanu. Ja cietušajam palīdzību sniedz divi – viens izdara mākslīgo elpināšanu, otrs – netiešo sirds masāžu. Pēc katriem 4 vai 5 netiešās sirds masāžas cikliem, kuru ritms apmēram 60 reizes minūtē izdara vienu mākslīgo elpināšanu ar izelpojamo gaisu tajā momentā, kad neizdara spiedienu uz krūšukaulu. Ja palīdzību sniedz viens cilvēks, netiešo sirds masāžu pārtrauc ik 15-20 sekundes, lai izdarītu izelpojamā gaisa iepūšanu.

DARBA AIZSARDZĪBAS TIPVEIDA INSTRUKCIJA DĀRZNIEKIEM

1. DARBA DROŠĪBAS VISPĀRĒJĀS PRASĪBAS

1.1. Pie darba par dārzniekiem pieļauj personas, kuras iepazīstinātas ar dārzkopības noteikumiem un instruētas drošības tehnikas noteikumos.

1.2. Darbiniekiem darba aizsardzības jomā ir pienākumi:

1.2.1. ievērot darba aizsardzības instrukcijas, kas paredz darba izpildes un uzvedības noteikumus darba vietās, lai neapdraudētu savu un apkārtējo cilvēku veselību un dzīvību;

1.2.2. izmantot darba procesā viņiem izsniegtos individuālos aizsardzības līdzekļus, darba apģērbus un darba apavus;

1.2.3. izpildīt darba devēju, uzticības personu vai to komiteju un Darba inspekcijas prasības darba aizsardzības jautājumos;

1.2.4. nekavējoties ziņot tiešajiem darba devējiem vai viņu pilnvarotām personām par nelaimes gadījumu vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

1.3. Personas, kuras pārkāpušas drošības aizsardzības noteikumus, saucams pie disciplināras atbildības saskaņā ar iekšējās darba kārtības noteikumiem un organizējama ārpuskārtas instruktāža par darba drošības jautājumiem.

2. *BĪSTAMIE UN KAITĪGIE DARBA VIETAS FAKTORI*

Bīstamie un kaitīgie darba vides faktori, strādājot konkrētos darba apstākļos ir šādi:

2.1. elektriskā strāva;

2.2. nepietiekams dabiskais vai mākslīgais apgaismojums;

2.3. ugunsbīstamība un sprādzienbīstamība;

2.4. krītoši priekšmeti, telpas inventāra nestabilitāte utt.;

2.5. slidenas grīdas, kāpnes, gājēju celiņi utt.;

2.6. bojāts inventārs, iekārtas, aprīkojumi utt.;

2.7. neapmierinoša sanitāri higiēniskā situācija;

3. *DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS PIRMS DARBA SĀKUMA*

3.1. Pirms darba sākuma jāuzgērbj darba apģērbs, darba laikā jālieto visi normās paredzētie individuālie aizsardzības līdzekļi.

3.2. Jāpārbauda vai ir viss darbam nepieciešamais inventārs un instrumenti, un vai tie ir lietošanas kārtībā.

3.3. Ja strādā ar indīgām vielām, jālieto individuālie aizsardzības līdzekļi, kuri paredzēti darbam ar indīgām vielām.

4. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS DARBA LAIKĀ

4.1. Katram darbiniekam darba laikā jāievēro darba aizsardzības pasākumi ikvienā darbā, kā arī jāgādā par darba biedru drošību, novēršot viņam draudošās briesmas un jāsniedz nepieciešamā palīdzība.

4.2. Pirms lietot jebkuru ierīci, aparātu vai mehānismu, jāiepazīstas ar attiecīgo instrukciju un tās lietošanas noteikumiem, kā arī iekārtu un mehānismu pasēm.

4.3. Aizliegts lietot ierīces un mehānismus darbiniekiem, kuru pienākumos tas neietilpst.

4.4. Aizliegts pašiem remontēt ierīces un mehānismus, ja tie ir bojāti, jāataicina attiecīgs speciālists.

4.5. Strādājot ar zāles plāvēju, jāievēro šādi noteikumi:.

- pirms darba sākuma jāpārbauda vai zāles plāvējs ir pilnīgā tehniskā kārtībā, vai nav kādi tehniskie bojājumi, lūzumi, plaisas, saliekumi utt.;
- jāpārbauda plaujamā vieta vai tur nav akmeņi, zari un dažādi priekšmeti, tie pirms plaušanas jānovāc;
- ja darba gaitā notiek mašīnas bojājums, nekavējoties jāaptur dzinējs;
- ja pārbrauc un citu plaušanas vietu, griezējasmenim jābūt izslēgtam un paceltam;
- darba laikā nedrīkst atrasties plaujmašīnai priekšā, nepiederošas personas drīkst atrasties ne tuvāk par 15 m no plaujmašīnas;
- darbā ar plaujmašīnu pielaiž personas ne jaunākas par 18 gadiem, kas izgājušas medicīnisko apskati un speciāli apmācītas.

4.6. Ja ar rokām apstrādā augsni, sevišķa uzmanība jāpievērš inventāra kvalitātei (*lāpstām, dakšām, grābekļiem, kapļiem utt.*), tiem jābūt kvalitatīvi uzasinātiem, kātam jābūt ērtam un gludam. Attālumam starp diviem strādājošiem jābūt ne mazākam par 2 m.

4.7. Krūmu ciršana jāsāk no mazāk aizaugušas vietas, jācērt ar mazākiem vēzēniem, ar kreiso roku pieturot krūmu ne tuvāk par 35 cm no ciršanas vietas. Pirms darba jāpārbauda cirvis vai tas ir blīvi uzsēdināts uz kāta un kārtīgi noķīlēts.

5. PRASĪBAS AVĀRIJAS SITUĀCIJĀ

5.1. Rīcības virzieni avārijas situācijās, ja apdraudēta pilsoņu veselība vai dzīvība, vai arī bīstamā situācija var radīt materiālus zaudējumus.

5.2. Darbība, sniedzot pirmo neatliekamo medicīnisko palīdzību traumai, saindēšanās un pēkšņas saslimšanas gadījumos:

6. DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS, DARBUS PABEIDZOT

6.1. Pēc darba beigšanas jāsavāc viss inventārs, darba rīki un instrumenti, tie jānotīra un jānoliek vietā, kura paredzēta to glabāšanai.

6.2. Jānoģērbj darba apģērbs un jānovieto glabāšanas vietā.

DARBA AIZSARDZĪBAS NOTEIKUMI SANTEHNIĶIM

1. Vispārējās darba aizsardzības prasības.

1.1. Atslēdznieka - sanitārtehnika darbarīkiem ir jābūt pilnīgā lietošanas kārtībā, darbā jāizpilda drošības tehnikas prasības.

1.2. Visiem darbā lietotajiem darbgaldiem un mehānismiem jābūt ar nožogojumiem, aizsargietaisēm un ierīcēm, kas nepieļautu:

- saskaršanos ar mehānisma kustīgajām daļām vai darba instrumentiem;
- no darbā esoša mehānisma (darbgalda) neizslīdētu griezējinstrumenti vai detaļas.

1.3 Atslēdzniekam - sanitārtehnīķim jāpilda tas darbs, par kuru viņš ir saņēmis meistara uzdevumu un instruktāžu darba izpildei.

1.4. Darba laikā jābūt uzmanīgam, neatrauties pašam no darba un netraucēt citus.

1.5. Aizliegts atrasties zem paceltas kravas.

1.6. Neaizkraut ejas darba vietā.

2. Darba aizsardzības prasības pirms darba sākšanas.

2.1. Apģērbam jābūt nebojātam un aizpogātam, matiem apsegtiem ar galvassegu.

2.2. Pārbaudīt vai nav bojāti instrumenti (atslēgas, āmuri, meiseļi), vai tie pareizi uzasināti un to stiprinājumu drošību.

2.3. Atbrīvot darba zonu no nevajadzīgiem priekšmetiem un tikai tad sākt darbu.

2.4. Pirms iekārtas remonta pārlicināties, vai ir atslēgta elektriskā strāva.

2.5. Pirms iekārtas cauruļvadu remonta, darba akās, kanālos un citās šaurās un bīstamās vietās, saņemt no darba devēja precīzu uzdevumu un instruktāžu par drošām darba metodēm.

3. Darba aizsardzības prasības darba laikā.

3.1. Darbus akās, pazemes komunikācijās, rezervuāros jāveic brigādei, kurā ir ne mazāk kā 3 cilvēki. Strādniekiem jābūt drošības jostām ar plecu siksnām un virvēm.

3.2. Drošības virves garumam jābūt par 2m garākam nekā rezervuāra vai akas dziļums.

3.3. Mitrās darba vietas jāapgaismo ar pārnesamām lampām, kurām pievadītais spriegums nebūtu augstāks kā 12 v.

3.4. Darbos, kur ir saskaršanās ar notekūdeņiem, netiek pielaisti darbinieki, kuriem uz ķermeņa ir brūces, nobrāzumi.

3.5. Veicot darbus, jāņem vērā iespējamā specifiskā bīstamība un kaitīgums, t.i.:

3.5.1. aku, kameru, kolektoru sagāzētība, nosmakšanas, saindēšanās, kā arī sprādzienu un apdegumu iespēja;

3.5.2. kritienu un sasitumu iespējamība, atverot vai aizverot aku lūku vākus un kāpjot tajās;

- 3.5.3. dažādu priekšmetu uzkrišanas iespēja akās strādājošiem;
- 3.5.4. grunts nobrukuma iespēja, zemes rakšanas darbos;
- 3.5.5. saindēšanās iespēja, saskarē ar notekūdeņiem;
- 3.5.6. mitrums akās un būvbedrēs.

3.6. Darbus, kas saistīti ar nokāpšanu akās, kamerās, rezervuāros u.c. pazemes komunikācijās un ierīcēs drīkst izpildīt tikai tad, kad saņemts darba uzdevums - atļauja ar norādi par bīstamību un aizsardzības pasākumiem.

3.7. Ūdensapgādes un kanalizācijas tīklos darbus jāizpilda brigādei, kuras sastāvā ir ne mazāk kā 3 cilvēki.

3.8. Veicot darbus vietās, kur ir transporta kustība, darba vietu jāiežogo. Tumšā laikā, sliktas redzamības apstākļos iežogojuma stūros jāpiestiprina sarkanas gaismas avotus. Veicot zemes rakšanas darbus, apkārt būvbedrei 2 metru attālumā no būvbedres malām jāierīko nožogojums, bet pusē, kur iespējama transporta uzbaušana, jāierīko ne mazāk kā 0,5m augsts zemes uzbērums.

3.9. Konstatējot akā vai kamerā gāzi, tā jāizvēdina. Kategoriski aizliegts gāzi aizdedzināt akā.

3.10. Aku un kameru vākus jāatver pielietojot āķi vai lauzni. Aizliegts atvērt vākus ar kailām rokām. Noņemto vāku jānovieto pret transporta kustības virzienu. Pielietojot ūdens līmeņa pazeminošu tīklu hidrauliskai tīrīšanai speciālus mehānismus, jāizpilda šo mehānismu ekspluatācijas instrukcijas. Katru dienu jāpārbauda augsta spiediena šļūtenes. Šļūteņu savienošanu veikt tikai ar speciāla uzgaļa palīdzību. Ja kamerās un akās remontējamo iekārtu virsmas temperatūra ir augstāka par 45⁰C, un gaisa temperatūra ir virs 33⁰C, darbus var atļaut tikai ārkārtējos gadījumos, pie tam iekārtojot pārtraukumus ārpusē. Darba un pārtraukumu ilgumu nosaka darba vadītājs.

3.11. Siltumtīklu cauruļvadus remontē pēc to atslēgšanas, iztukšošanas un blīvripu uzstādīšanas. Strādājot kamerās un kanālos ar paralēli darbojošiem cauruļvadiem, jāraugās, lai neapdedzinātos no blakus esošā cauruļvada.

3.12. Armatūras savienošanas atloku skrūves pievelk, siltumnesēja temperatūrai esot līdz 90⁰ C un spiediens nepārsniedz 3 kg/cm². Zemes rakšanas darbus komunikāciju izvietojuma zonā (elektrokabeļi, gāzesvadi u.c.) drīkst uzsākt tikai saņemot par šo komunikāciju ekspluatāciju atbildīgu organizāciju rakstisku atļauju. Atļaujai jābūt pievienotam plānam, kurā norādīts komunikāciju izvietojums un ieguldīšanas dziļums. Pazemes komunikāciju tiešā tuvumā aizliegts lietot laužņus, cērtes pneimatiskos instrumentus un mehānismus. Tranšeju sienas birstošā un mitrā gruntī nostiprina vai izveido tādu slīpumu, kāds attiecīgajai gruntij būtu dabīgos apstākļos.

3.13. Aizliegts atbalstīties, kāpt uz laukumu ierobežojošām barjerām, staigāt pa cauruļvadiem, kā arī pa to konstrukcijām.

4. Darba aizsardzības prasības darbus beidzot.

4.1. Savest kārtībā darba vietu, savākt instrumentus, bojātos instrumentus nodot remontā vai apmainīt. Griezējinstrumentiem uzvilkt aizsargapvalkus.

4.2. Pārliecināties, ka izremontētajos cauruļvados nav sūces un pārrāvumi. Darba vietu atstāt tikai tad, kad izremontētais cauruļvads ir pārbaudīts.

4.3. Darbu beidzot akās un kamerās, aizvērt lūku vākus. Pārtraucot darbus bedrēs, jāpārliecinās, vai nav bojāti iežogojumi, vai brīdinājuma zīmes un brīdinājuma gaismas avoti ir savās vietās.

4.4. Spectērpus glabāt tikai ģērbtuves skapīšos.

4.5. Beidzot darbus fekāliju vai mazuta saimniecības kanalizācijā, jāievēro personālā higiēna.

5. Darba aizsardzības prasības avārijas situācijās.

5.1. Avāriju vai ugunsgrēka gadījumā nekavējoties ziņot par notikušo dienesta vadībai un veikt pasākumus, lai novērstu avāriju vai ugunsgrēku.

5.2. Ja izceļas ugunsgrēks, pārtraukt darbus. Paziņot vadībai un ugunsdzēsības dienestam, pārliecināties par ugunsgrēka vietas elektrodrošību un sākt dzēsšanas darbus ar rīcībā esošajiem ugunsdzēsības līdzekļiem (ugunsdzēsamajiem aparātiem, smiltīm vai ūdeni).

5.3. Ja ugunsgrēks izceļas, veicot liesmu darbus, nekavējoties no darba vietas jāaizvāc gāzes liesmas aparatūra. Ja avārijas situācija rodas zemes rakšanas darbos (bedres malu nobrukums), avārijas vieta nekavējoties jāatstāj, bedre jānožogo, lai tur neiekristu cilvēki.

5.4. Ja cauruļvados rodas tehnoloģiskais traucējums, par notikušo jāziņo vadībai, bojātais iecirknis jānoslēdz, cauruļvads jānodrenē, noslēdzējarmatūra ar ķēdi un piekaramo atslēgu jāaizslēdz un jāuzkar plāksnīte ar uzrakstu "**Neatvērt, strādā cilvēki**". Ugunsdzēsamā ūdensvada bojātos posmus bez meistara vai vadības rīkojuma aizliegts noslēgt.

5.5. Ja darba vietā darbinieks vai kāda cita persona, par to jāpaziņo dienesta vadībai. Jānodrošina, lai saglabātos situācija, kādā notika nelaimes gadījums.

5.6. Cietušajam jāsniedz pirmā medicīniskā palīdzība. Ja cietušais neelpo un pulsu viņam nevar sataustīt, nedrīkst viņu uzskatīt par mirušu, cietušajam jāsniedz palīdzība - mākslīgā elpināšana, sirds masāža. Par cilvēka nāvi slēdzienu dot tikai ārsts.

5.7. Pirmo palīdzību jāsniedz nekavējoties un, ja iespējams, notikuma vietā. Atdzīvināšanas mēģinājumi ir efektīvi tikai gadījumos, ja no brīža, kad apstājusies sirdsdarbība, pagājušas ne vairāk kā 4 minūtes.

5.8. Ja saņemts elektriskās strāvas trieciens, pēc iespējas ātrāk cietušais jāatbrīvo no strāvas darbības, jo no strāvas iedarbības ilguma atkarīgs, cik smaga būs elektrotrauma.

6. Darbinieka atbildība par instrukcijas prasību pārkāpumiem.

Personas, kuras pārkāpušas drošības tehnikas vai ugunsdrošības noteikumus, atkarībā no nodarījuma rakstura un sekām, var tikt sauktas pie disciplinārās, administratīvās, materiālās vai kriminālās atbildības.

DARBA AIZSARDZĪBAS TIPVEIDA INSTRUKCIJA SĒTNIEKIEM

1. DARBA DROŠĪBAS VISPĀRĒJĀS PRASĪBAS

1.1. Darbā par sētnieku pielaiž personas, kuras iepazīstinātas ar ielas satiksmes noteikumiem un instruētas par drošības tehniku.

1.2. Darbiniekiem darba aizsardzības jomā ir pienākumi:

1.2.1. ievērot darba aizsardzības instrukcijas, kas paredz darba izpildes un uzvedības noteikumus darba vietās, lai nepārdraudētu savu un apkārtējo cilvēku veselību un dzīvību;

1.2.2. izmantot darba procesā viņiem izsniegtos individuālos aizsardzības līdzekļus, darba apģērbus un darba apavus;

1.2.3. izpildīt darba devēju, uzticības personu vai to komiteju un Darba inspekcijas prasības darba aizsardzības jautājumos;

1.2.4. nekavējoties ziņot tiešajiem darba devējiem vai viņu pilnvarotām personām par nelaiemes gadījumu vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

1.3. Personas, kuras pārkāpušas drošības tehnikas noteikumus, saucama pie disciplināras atbildības un ārpuskārtas instruējamas par drošības tehnikas noteikumiem.

2. BĪSTAMIE UN KAITĪGIE DARBA VIETAS FAKTORI

Bīstamie un kaitīgie darba vides faktori, strādājot konkrētos darba apstākļos ir šādi:

2.1. elektriskā strāva;

2.2. nepietiekams dabiskais vai mākslīgais apgaismojums;

2.3. ugunsbīstamība un sprādzienbīstamība;

2.4. krītoši priekšmeti, telpas inventāra nestabilitāte utt.;

2.5. slidenas grīdas, kāpnes, gājēju celiņi utt.;

2.6. bojāts inventārs, iekārtas, aprīkojumi utt.;

2.7. neapmierinoša sanitāri higiēniskā situācija.

3. DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS PIRMS DARBA SĀKUMA

3.1. Pirms darba sākuma jāuzgērbj darba apģērbs saskaņā ar normām, darba gaitā jālieto visi paredzētie aizsardzības līdzekļi.

3.2. Pirms darba sākuma jāpārbauda vai ir viss darbam nepieciešamais inventārs, instrumenti, nožogojumi un vai tie ir lietošanas kārtībā, ja inventārs ir bojāts, to lietot nedrīkst.

3.3. Kanalizācijas aku vākiem un lūkām, kuras atrodas uzkopjamā teritorijā, ir jābūt aizvērtām.

Ja lūkas vai vāki ir atvērti, vai ja ir vaļējas tranšejas vai bedres, tām jābūt nožogotām ar žogu, kuram jābūt augstākam par 0,9 m.

3.4. Ielas, pievadceļi, trotuāri, ārējās kāpnes, pārejas utt. jāuztur kārtībā, ja ir kādi bojājumi tie nekavējoties jānovērš.

3.5. Pievadceļiem pie ugunsdzēsības inventāra un hidrantiem vienmēr jābūt brīviem, ziemā tie jāattīra no sniega.

4. DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS DARBA LAIKĀ

4.1. Ielas jāuzkopj, stāvot ar seju pret virzošos transporta līdzekli.

4.2. 10 metrus pirms darba zonas ir jāuzstāda brīdinājuma zīme.

4.3. Ja strādā ilgāku laiku vienā vietā (*skalda ledu, iekrauj ar rokām sniegu utt.*) darba vieta jānožogo, nožogojumam jābūt uzstādītam 5 – 7 m attālumā no tiešās darba vietas.

4.4. Darba vietai ir jābūt labi apgaismotai.

4.5. Ja strādā naktī vai miglainā laikā, papildus jāuzstāda sarkani lukturi.

4.6. Darba laikā **aizliegts**:

a) strādāt ar bojātu inventāru, inventārs jāuztur nebojāts, pilnīgā darba kārtībā, kurš atbilst konkrētam darbam;

b) atstāt darba inventāru un instrumentus uz brauktuves;

c) pieļaut darba personas jaunākas par 16 gadiem;

d) strādāt bez cimdiem;

e) nest sniegtu tālāk par 3 metriem pa horizontāli un mest augstāk par 2 metriem.

4.7. Uzkopjamajai teritorijai jābūt tīrai, ja teritorija ir slidena, jānokaisa smiltis, nedrīkst lietot sāli.

4.8. Ja uzkopj brauktuvi, tad ja tuvojas transporta līdzeklis, darbs jāpārtrauc un jāuzkāpj uz ietves.

5. PRASĪBAS AVĀRIJAS SITUĀCIJĀ

5.1. Rīcības virzieni avārijas situācijās, ja apdraudēta veselība vai dzīvība, vai arī bīstamā situācija var radīt materiālus zaudējumus utt.:

5.1.1.

5.1.2.

5.2. Darbība, sniedzot pirmo neatliekamo medicīnisko palīdzību traumai, saindēšanās un pēkšņas saslimšanas gadījumos:

uzkopjot brauktuvi –

5.2.1.

5.2.2.

5.2.3.

6. DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS, DARBUS PABEIDZOT

6.1. Pēc darba beigšanas jāsavāc viss inventārs un instrumenti jānovieto tam paredzētā vietā.

6.2. Jāsakārto darba vieta.

6.3. Jānoģērbj darba apģērbs.

**DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA,
STRĀDĀJOT AR DATORTEHNIKU**

1. VISPĀRĒJĀS DROŠĪBAS PRASĪBAS

1.1. Darbā ar datortehniku pielaiž darbiniekus, kuri ir iepazīstināti ar šīs instrukcijas prasībām, apguvuši tās un parakstījušies instruktāžas reģistrācijas žurnālā par instruktāžas saņemšanu.

1.2. Periodiski – atkārtotā instruktāža jāorganizē ne retāk kā vienu reizi sešos mēnešos.

1.3. Ja darbinieks strādā ar datoru regulāri, t.i., katru darba dienu, tam jāiziet medicīniskā apskate ne retāk kā vienu reizi divos gados, bet acu apskate – ik gadu.

1.4. Visiem darbiniekiem, kas apkalpo datortehniku, jābūt apmācītiem elektrodrošībā, piešķirot attiecīgo elektrodrošības kvalifikācijas grupu atbilstoši noteikumu norādēm. Operatoram – I elektrodrošības grupa; iestādītājam regulētājam – ne mazāka par IV elektrodrošības grupu, atkārtot atestāciju ne retāk kā vienu reizi trijos gados.

1.5. Datora darba galda optimālais augstums ir 720 mm. Galda darba virsmai jābūt matētai, lai nerastos atspīdumi un pietiekami lielai, lai uz tās brīvi varētu izvietot monitoru, tastatūru, peli vai citu ievades iekārtu, kā arī darba dokumentus u.c. Galda virsmas ieteicamie izmēri: 1600 x 900 mm.

1.6. Darba krēsliem jābūt stabiliem, lai tajā varētu brīvi kustēties, ieņemot visērtāko darba pozu. Krēsla un atzveltnes virsmai jābūt pusmīkstai, ar neslīdošu, neelektrizējošu, gaisu caurlaidīgu pārklājumu. Krēslam ieteicami elkoņu balsti.

1.7. Darbiniekiem – operatoriem aizliegts atvērt vai noņemt aizsargvākus, izņemot datoriekārtas blokus, kā arī veikt remonta darbus. Šos darbus ir tiesīgs izpildīt apmācīts darbinieks, kam piešķirta vismaz III elektrodrošības kvalifikācijas grupa, atkārtota atestācija vienu reizi trijos gados.

1.8. Darbinieku pienākumi:

1.8.1. izmantot darba procesā viņiem izsniegtos individuālos aizsardzības līdzekļus, darba apģērbu utt.;

1.8.2. izpildīt darba devēja, darba aizsardzības uzticības personu vai to komiteju un Valsts darba inspekcijas prasības darba aizsardzības jautājumos;

1.8.3. nekavējoties ziņot tiešajam darba vadītājam, darba devējam vai viņa pilnvarotai personai par nelaimes gadījumu vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

2. BĪSTAMIE UN KAITĪGIE FAKTORI

2.1. Bīstamie faktori, kas var iedarboties uz datortehnikas operatoriem un šīs tehnikas apkalpojošo personālu:

2.1.1. elektriskā strāva;

2.1.2. elektromagnētiskais starojums;

2.1.3. krītoši priekšmeti, telpas inventārs utt.

2.1.4. slidenas grīdas darba vietās;

2.1.5. nepietiekams dabiskais vai mākslīgais apgaismojums;

2.1.6. bojāta datortehnika, palīgierīces, inventārs;

2.1.7. ugunsbīstamība un sprādzienbīstamība.

3. DROŠĪBAS PRASĪBAS PIRMS DARBA SĀKUMA

3.1. Sakārtot darba vietu, lai tā būtu racionāla un ērta strādāšanai, izvēdiniet telpas, nepieciešamības gadījumā ieslēgt attiecīgo ventilācijas sistēmu, atbilstoši ventilācijas iekārtu ekspluatācijas instrukcijas norādījumiem.

3.2. Vizuāli apsekot datortehniku, kā arī elektrobarošanas vadu stāvokli.

Aizliegts apkalpot (*strādāt*) iekārtas, kuras nav lietošanas kārtībā.

3.3. Iekārtojot savu darba vietu, raudzīties, lai displeja ekrāns nebūtu pagriezts pret logu. Ja darba vieta atrodas pie loga, tad displeja ekrānam jāatrodas taisnā leņķī pret loga iestiklojuma plāksni, t.i., lai izvairītos no iespējamā gaismas atspīduma ekrānā.

3.4. Attālumam no pirmā taustiņa rindas līdz galda malai jābūt ne mazāk par 10 cm.

3.5. Attālumam no operatora (*darbinieka*) acīm līdz displejam jābūt robežās no 45 līdz 75 cm.

3.6. Pirmajai teksta rindai uz monitora ekrāna jābūt zem acu līmeņa.

4. DROŠĪBAS PRASĪBAS DARBA LAIKĀ

4.1. Ekspluatējot datortehniku, stingri ievērot šīs tehnikas instrukcijas prasības, kas pievienotas iekārtas pasei.

4.2. Darba laikā ievērojiet klusumu, nesmēķējiet, uzturiet kārtībā darba vietu, sēdiet ar taisnu muguru, jo šādā stāvoklī spiediens uz elstīgajiem mugurkaula skrimšļiem ir vienmērīgi sadalīts, rezultātā mugura mazāk nogurst un tas palīdz izsargāties no sāpīgiem iekaisumiem.

4.3. Aizliegts bojāt elektrisko vadu izolāciju un citas darba vietā izvietotās iekārtas.

4.4. Nenovietojiet uz tastatūras paneļa nekādus priekšmetus. Aizliegts ēst, dzert un nolikt pārtikas produktus uz datora darba galda. Kafija vai citi šķidrumi var nejauši uzlīt uz klaviatūras, nobirt maizes vai citas drupačas un iekrist klaviatūrā, tā sabojājot attiecīgās aparatūras elementus un mezglus.

4.5. Strādājot ar datoru, jāieplāno īslaicīgi pārtraukumi (*5 – 10 min.*) ik pēc katrām 50 – 60 darba minūtēm, bet veicot darbus divas stundas bez pārtraukuma – atpūtas laiks jānosaka 15 minūtes. Pārtraukuma laikā ieteicams atstāt darba vietu un darba telpu.

4.6. Atklājot traucējumus un bojājumus datora darbībā, nekavējoties ziņot par to darba devējam vai viņa pilnvarotai personai, kā arī pārtraukt datora ekspluatāciju.

5. PRASĪBAS AVĀRIJAS SITUĀCIJĀ

5.1. Elektrosaimniecībā:

5.1.1. ja pēkšņi tiek pārtraukta elektriskās enerģijas padeve, jāizslēdz visi elektropatērētāju slēdži;

5.1.2. ja jūtama elektrovadu izolācijas deguma smagas (*smaka*), radies īssavienojums vai pārrāvums elektropadeves sistēmā, jāatvieno elektrotīkls ar galvenā svirslēdža starpniecību;

5.1.3. ja uz iekārtas korpusa sajūtams elektriskās strāvas spriegums, nekavējoties jāizslēdz attiecīgā iekārta;

5.1.4. ja cilvēks guvis *elektrotraumu vai citu traumu*, jārīkojas saskaņā ar “Instrukciju par pirmās neatliekamās palīdzības sniegšanu cietušajiem elektrotraumu un citos nelaiemes gadījumos” norādēm, t.i.:

- nekavējoties cietušais jāatbrīvo ar drošiem paņēmieniem no elektriskās strāvas;
- cietušais jāpārnes no bīstamās zonas uz piemērotu drošu zonu;
- jāorganizē, ja nepieciešams, mākslīgā elpināšana un sirds masāža, steidzīgi jāizsauc neatliekamā medicīniskā palīdzība utt.

5.2. Ugunsgrēka gadījumā:

5.2.1. ja kabinetā izcēlies ugunsgrēks vai noticis sprādziens, nepieciešams:

- izsaukt ugunsdzēsējus **pa tālruni 01 vai 112** un piedalīties ugunsgrēka dzēšanā, izmantojot jūsu rīcībā esošos ogļskābes vai pulvera ugunsdzēsšanas aparātus;
- evakuēt personālu, materiālās vērtības no bīstamās zonas;
- atslēgt:
 - a) elektroenerģijas padevi;
 - b) ventilācijas sistēmas;
 - c) sniegt cietušajiem pirmo neatliekamo medicīnisko palīdzību;

5.2.2. aizdegšanos no elektriskā sprieguma (*neatslēgtās elektroiekārtas un elektroinstalāciju*) nedrīkst dzēst ar ķīmisko putu ugunsdzēsamo aparātu, jo ķīmiskās putas labi vada elektrisko strāvu un var radīt cilvēkam elektrobīstamību.

5.3. Informācijas jomā:

5.3.1. Par visām avārijas situācijām, t.i., ugunsgrēku, nelaimes gadījumiem utt darbiniekiem nekavējoties jāziņo darba devējam vai darba devēja pilnvarotai personai un jāizdara attiecīgais ieraksts tehniskās apkopes žurnālā, vai jā sastāda īpašs ziņojums, kas jāiesniedz darba devējam.

6. DROŠĪBAS PRASĪBAS, DARBU PABEIDZOT

- 6.1. Pēc darba beigšanas izslēdziet datortehniku saskaņā ar ekspluatācijas instrukcijas prasībām.
- 6.2. Izslēdziet ventilāciju un apgaismojumu.
- 6.3. Sakārtojiet savu darba vietu.
- 6.4. Aizejot no darba, noslēgt telpu un nodot atslēgu glabāšanā saskaņā ar iekšējo darba kārtības noteikumu norādēm.

INSTRUKCIJA Nr. D-12

DARBA AIZSARDZĪBA UN UGUNSDROŠĪBA DARBAM AR KOPĒŠANAS (PAVAIROŠANAS) IEKĀRTĀM

1. Vispārīgie jautājumi

1.1. Patstāvīgi strādāt ar kopēšanas iekārtu atļauts darbiniekam (skolēnam), kas ir iepazīstināts ar:

- pielietojamā kopēšanas aparāta uzbūvi, tā ekspluatācijas norādēm un drošas apkalpošanas metodēm;
- elektrodrošības prasībām I ED grupas zināšanu apjomā;
- šo Instrukciju.

1.2. Darbinieka (skolēna) instruēšana tiek veikta – pirms darbu ar kopēšanas aparātu uzsākšanas, pēc tam – reizi gadā.

2. Bīstamie un kaitīgie darba vides riska faktori

2.1. Par bīstamiem darba vides faktoriem, strādājot ar pavairošanas aparātu, uzskatāma elektriskā sprieguma iedarbības iespējamība.

2.2. Pie kaitīgajiem darba vides faktoriem attiecināmi:

- elektromagnētiskie starojumi, to radītie lauki;
- statiskā elektrība;
- paaugstināts ozona un putekļu saturs gaisā;
- nepietiekošs apgaismojums.

3. Drošības prasības strādājot ar kopēšanas aparātu

3.1. Pavairošanas aparātam jābūt saņemtam /sanullētam/, tā novietojumam telpā jābūt – lai darbinieks vienlaicīgi nevarētu saskarties ar citiem el. strāvas avotiem vai el. strāvu vadošiem iezemētiem priekšmetiem.

3.2. Darba telpā jābūt dabīgai vai mākslīgai (x 3) ventilācijai. Telpai, kurā pavairošanas tehnika nepārtraukti darbojas virs 10 stundām, jābūt aprīkotai ar gaisa kondicionieri.

3.3. Darba telpā uzturams mikroklimats:

- apgaismojums (kombinētais) – 300 lx;
- kopējais – 300 lx;
- gaisa $t^{\circ} = +18^{\circ} - +23^{\circ}C$;
- gaisa relat. mitrums = 65-75%;
- troksnis < 50 dB.

3.4. Darba telpu aizliegts aizkraut ar materiāliem u.c. Atkritumi /makulatūra u.c./ jāiznes reizi darba maiņā. Darba telpā aizliegts smēķēt, lietot atklātu liesmu, uzglabāt vai pielietot VUŠ /benzīns, spirts u.tml./;

3.5. Reizi darba maiņā veicama darba telpas mitrā uzkopšana.

3.6. Darbiniekam (skolēnam) aizliegts atvērt/noņemt pavairošanas aparāta aizsargvākus, kuru atvēršanai nepieciešami speciāli instrumenti. Iesprūdušas papīra lapas izņemamas iepriekš izslēdzot aparātu. Kopēšanas aparāta remontu ir tiesīgs veikt apmācīts darbinieks /specializētas firmas pārstāvis/ar vismaz III grupu ED.

4. Rīcība avārijsituācijās

4.1 Ja tiek pārtraukta el. enerģijas padeve – kopēšanas aparātu jāizslēdz /vēlams atvienot to no elektrotīkla/.

4.2 Sajūtot gruzduma smaku vai, ja aparāts sāk dzirksteļot, darboties neierastā režīmā – dūkt, vibrēt u.c. – to nekavējoties jāizslēdz un jāatvieno no el. tīkla.

4.3 Ja pavairošanas aparāts ir aizdedzies /liesmas, dūmi/:

- to jāizslēdz un jāatvieno no elektrotīkla;
- degšanas slāpēšanu veic ar ugunsdzēsības aparātu /pulvera vai ogļskābes/.
Jāievēro: lietojot ogļskābes UA tas strauji atdziest! Centieties minimāli pieskarties aparāta metāliskajām daļām! Pēc pulvera UA lietošanas – izvēdiniet telpu!

Ja degšanu noslāpēt 30 sek. laikā nav iespējams – jāizsauc UGD (tālr. “01” vai “112”), jāturpina ugunsgrēka dzēšanu.

4.4 Par jebkuru pavairošanas aparāta atteikumu informējiet skolas vadību.

5. Beidzot darbu

5.1 Beidzot darbu izslēdziet pavairošanas aparātu /vēlams to atvienot arī no elektrotīkla/, izslēdziet ventilāciju /kondicionieri/, apgaismojumu, citas elektroiekārtas.

5.2 Savāciet visu makulatūru u.tml. – ja tās ir daudz, neatstājiet to darba telpā.

5.3 Atbrīvojiet darba galda, darba vietas virsmas no dokumentiem u.tml. – atcerieties, apkopēja ir tiesīga nokopt galdu virsmas, ja uz tiem nav dokumentu, citu priekšmetu.

DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA SARGAM

1. DARBA DROŠĪBAS VISPĀRĒJĀS PRASĪBAS

1.1. Par sargu drīkst strādāt persona:

- ja persona ir instruēts darba aizsardzībā, ugunsdrošībā, elektrodrošībā;
- kurš ir iepazinies ar darba vides riska faktoriem;
- kura veselības stāvoklis ir pārbaudīts un atbilst profesijas prasībām.
- iestādes telpu uzraudzība.

2. BĪSTAMIE UN KAITĪGIE DARBA VIETAS FAKTORI:

2.1. Fizikālie darba vides riska faktori (nepietiekams apgaismojums, elektriskās strāvas iedarbība u.c.);

2.2. Psihoemocionālie darba vides riska faktori (nakts darbs, iespējamie uzbrukumi darba vietās, svarīgu lēmumu pieņemšana, paaugstināta atbildība, darbs, kam nepieciešama liela koncentrēšanās, saskarsme ar dažādiem cilvēkiem, psiholoģiskā atmosfēra darba kolektīvā u.c. faktori, kas izraisa stresa situācijas u.c.);

2.3. Traumatisma darba vides riska faktori (iespējamie uzbrukumi, pakrišana, pakļupšana u.c.);

2.4. Putekļi (organiskas izcelsmes putekļi (putekļu rašanās darba laikā, cilvēku matu, ādas putekļi);

2.5. Bioloģiskie darba vides riska faktori (infekcijas slimības, baktēriju, vīrusu un citu mikroorganismu, insektu kodumi, dzīvnieku uzbrukumi u.c.);

2.6. Ergonomiskie darba vides riska faktori (piespiedu darba poza, neatbilstoši ergonomikas prasībām iekārtota darba vieta u.c.);

2.7. Organizatoriskie faktori (apmācības, instruktāžas u.c.).

3. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS PIRMS DARBA

3.1. Ievērot darba kārtības noteikumus.

3.2. Pirms darba sākšanas (iestājoties darbā) direktoram jāiepazīstina sargs ar iestādes telpu īpatnībām, darba apjomu.

3.3. Sakārtot darba vietu, novākt nevajadzīgus priekšmetus.

3.4. Pārliedzināties par nepieciešamā darba aprīkojuma, piem., mobilais telefons, pārnēsājams gaismas avots (baterija vai cits) pieejamību.

3.5. Vizuāli pārbaudīt darbā lietojamā aprīkojuma, piem., mobilais telefons, pārnēsājams gaismas avots (baterija vai cits) tehnisko kārtību.

3.6. Pārliedzināties par apgaismojuma pietiekamību.

3.7. Neuzsākt darbu ja ir slikta pašsajūta, reibonis vai ja ir bojāti sakaru līdzekļi un ziņot par to direktoram.

3.8. Par atklātiem trūkumiem darba procesā nekavējoties ziņot direktoram.

3.9. Sargam ir tiesības atteikties no darba veikšanas, par to nekavējoties paziņojot direktoram, ja:

- attiecīgā darba veikšana rada vai var radīt risku darbinieka vai citu personu drošībai un veselībai;
- attiecīgā darba veikšana saistīta ar tāda darba aprīkojuma lietošanu, kas neatbilst darbinieka profesionālajai sagatavotībai vai darba devēja sniegtajai instruktāžai un apmācībai darba aizsardzības jomā;

- nav ievēroti Valsts darba inspekcijas brīdinājumi, rīkojumi vai lēmumi par darba aizsardzības organizāciju attiecīgajā darba vietā.

4.DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS,VEICOT DARBU

- 4.1.Veikt darbu, kurš ietilps darba pienākumos.
- 4.2.Fiksēt visus aizdomīgos momentus un veikt adekvātus pasākumus.
- 4.3.Maksimāli koncentrēties uz veicamo darbu.
- 4.4. Neieļauties sarunās ar aizdomīgām personām, nepieciešamības gadījumā ziņot direktoram.
- 4.5. Aizliegts pieņemt nezināma satura somas, saiņus.
- 4.6.Aizliegts aiziet no darba vietas un atstāt savā vietā nepiederošas personas.
- 4.7. Aizliegts iziet ārpus darba telpas un sarunāties ar nepazīstamām personām.
- 4.8.Aizliegts atļaut izvest vai iznest no iestādes inventāru un citas materiālās vērtības bez attiecīgiem pavaddokumentiem vai direktora atļaujas.
- 4.9. Iepazīties un ievērot elektrodrošības instrukcijas prasības darba objektā. Sekot līdzi darbā izmantojamai sadzīves tehnikai, ievērot instrukciju darbam ar sadzīves tehniku objektos, neizmantojot bojātu elektroiekārtu. Sekot, lai elektrības kontakti un rozetes nebūtu bojāti, nelietot bojātas elektroierīces. Konstatējot bojājumus (dūmi, dzirksteļošana, atkailināti vadi u.c.), ziņot atbildīgajai personai. Uzmanīties no vadiem bez izolācijas, neaiztikt ar rokām.
- 4.10.Sekot, lai iestādes ārdurvis būtu aizslēgtas.
- 4.11.Sekot, lai kopējais apgaismojums būtu pietiekams pienākumu pildīšanai, darbinieka drošībai un veselībai. Par spuldzes bojājumiem ziņot atbildīgajai personai. Darbu uzsākt, kad novērsti bojājumi.
- 4.12.Sargs nedrīkst pieļaut, lai atslēgas no iestādes telpām nonāk nepiederošu personu rokās.
- 4.13.Sarga pienākums ir zināt glabāšanā nodoto rezerves atslēgu piederību no konkrētiem kabinetiem/telpām izvietojumu, kuras paredzēts izmantot ekstrēmās situācijās, piemēram, draudu novēršanas gadījumos.
- 4.14. Lai novērstu sēdoša darba kaitīgu ietekmi - ieteicams mainīt darba pozu, laiku pa laikam piecelties, pastaigāties, veikt vingrinājumus, muguras, kāju muskuļu atslodzei.
- 4.15.Sargs nedrīkst nodarboties ar blakus lietām, kas traucē viņa pienākumu izpildi.
- 4.16. Ievērot sabiedrības vispārīgi pieņemtās ētiskās normas.
- 4.17.Rūpīgi izpētīt apsargājamās iestādes, telpu un teritorijas īpatnības.
- 4.18.Zināt kārtību, kādā tiek aizstutēts pārkāpējs.
- 4.19.Sargam aizliegts gulēt darba laikā, lietot alkoholiskos dzērienus un citas apreibinošas vielas, sniegt informāciju par savu darbību un ekipējumu nepiederošām personām, veikt nelikumīgas darbības vai patvaļīgas darbības, kas neattiecas uz sarga kompetenci.
- 4.20.Pārvietojoties pa teritoriju (objektu), esiet uzmanīgi. Tumšā diennakts laikā vai neapgaismotās vietās ceļu apgaismot ar bateriju.
- 4.21.Uzmanīties no ielas braucamās daļas. Nakts dežūras laikā lietot atstarojošos elementus. Ievērot ceļu satiksmes noteikumus, pārvietoties uzmanīgi, pārliecināties vai netuvojas automašīna, motocikls, velosipēds u.c. transportlīdzeklis.
- 4.22.Aizliegts pakāpties uz kastēm, krēsliem kāpšanai nepiemērotiem priekšmetiem. Nēsāt ērtus apavus ar neslīdošu zoli.
- 4.23.Teritorijai pie darba vietas jābūt izgaismotai, diennakts tumšajā laikā pārvietošanās ceļam jābūt pārredzamam. Ja ir nepietiekams apgaismojums, ziņot direktoram. Darbu uzsākt, kad novērsti bojājumi. Pārvietojoties pa teritoriju ieteicams

lietot gaismas atstarotāju. Nepieciešamības gadījumā ieteicams lietot kabatas lukturi. Ņemot līdzi pārbaudīt vai tas darbojas.

4.24. Pārvietojoties pa iestādi, būt uzmanīgiem. Īpaši uzmanīgam jābūt nakts dežūras laikā. Atcerēties, ka pārvietošanās ceļā var būt pacēlumi, sliekšņi, priekšmeti, citi šķēršļi, kas var būt par iemeslu kritienam. Uzmanīties no slidenas virsmas. Izlijušus šķidrumus nekavējoties novākt. Pārvietoties nesteidzoties. Ievērot drošības zīmju nozīmi.

4.25. Būt uzmanīgam, pārvietojoties pa teritoriju, sekot līdzi transportlīdzekļu kustībai, neatrasties transportlīdzekļu manevrēšanas zonā. Ievērot drošības zīmju prasības. Pārvietojoties pa teritoriju, ieteicams lietot gaismas atstarotāju.

4.26. Atkritumus savākt, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus - cimds. Ievērot piesardzību.

4.27. Gāzes baloniņu atļauts pielietot paš aizsardzībai nepieciešamās aizstāvēšanās situācijā, lai ar gāzes palīdzību iedarbotos uz cilvēka vai dzīvnieka organismu.

4.28. Veicot telpu un teritorijas apsekošanu līdzī nēsāt apsardzes pulti, nepieciešamības gadījumā nekavējoties pielietot.

4.29. Uzmanīties no nepiesietiem un klaiņojošiem dzīvniekiem, neglaudīt un nebarot tos. Uzmanīties no klaiņojošiem dzīvniekiem, turēt tos savā redzeslokā. Neizprovocēt uz agresiju. Neglaudīt un nebarot tos.

4.30. Informēt darbiniekus par darba vidē esošajiem riskiem un veicamajiem pasākumiem to samazināšanai vai novēršanai.

4.31. Par visiem konstatētajiem apdraudējumiem, kurus sargs nav spējīgs novērst pats, ir jāziņo direktoram un jāinformē atbildīgās amatpersonas tālākai lēmuma pieņemšanai, kā arī policijai.

5. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS AVĀRIJAS SITUĀCIJĀS

5.1. Ārkārtas situācijā nekavējoties ziņot Ogres sākumskolas direktoram, atbildīgajam par darba aizsardzību par nelaimes gadījumu izmeklēšanu, ugunsgrēku vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

5.2. Ja pēkšņi tiek pārtraukta elektriskās enerģijas padeve, izslēgt visu elektroiekārtu un patērētāju slēdžus, to saskaņojot ar atbildīgo par darba aizsardzību.

5.3. Ja noticis nelaimes gadījums darbā, nekavējoties sniegt cietušajam pirmo palīdzību, ziņot izglītības iestādes medmāsai un atbildīgajam par darba aizsardzību.

5.4. Pirms skolas iestāžu un skolas māsa sniedz nepieciešamo palīdzību un pieņem lēmumu par papildus medicīniskās palīdzības izsaukšanu, izsauc ātro medicīnisko palīdzību (tel. 113) un ziņot direktoram.

5.5. Elektriskās strāvas trieciena gadījumā cietušo atbrīvot no strāvas iedarbības (atslēdzot strāvu) vai, pielietojot strāvu nevadošus materiālus, pārvietot cietušo drošā vietā.

5.6. Ugunsgrēka gadījumā izmantot tuvāko ugunsdzēsības aparātu. Pēc ugunsdrošības signalizācijas ieslēgšanās, veikt evakuāciju no apdraudētās telpas.

5.7. Atbildīgais par ugunsdrošību pieņem lēmumu par ugunsdzēsēju izsaukšanu (tel. 112), ziņot direktoram, palīdzēt ugunsgrēka likvidēšanā savas kompetences ietvaros.

5.8. Nekavējoties ziņot direktoram un brīdināt pārējos strādājošos par bīstamiem (risku) faktoriem, kuri atklāti darba laikā un var apdraudēt darbinieku dzīvību un veselību.

6. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, BEIDZOT DARBU

6.1. Sakārtot darba vietu, atkritumus novietot tiem paredzētajās vietās.

- 6.2. Pēc iestādes darba laika beigām pārliccināties, vai ir izslēgts apgaismojums un aizslēgtas durvis.
- 6.3. Izslēgt apgaismojumu, elektroierīces un elektroiekārtas, kuras turpmāk netiks izmantotas.
- 6.4. Paziņot atbildīgajai personai par visiem bojājumiem, kas radušies vai pamanīti darba laikā.
- 6.5. Paziņot direktoram par aizdomīgām personām.

DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA GALDNIĒKAM

1. DARBA DROŠĪBAS VISPĀRĒJĀS PRASĪBAS

1.1. Par galdnieku drīkst strādāt persona:

- kurai ir profesionālā apmācības kvalifikācija vai papildus izglītība, kuru var apliecināt ar sertificētu izglītības vai kursu dokumentu;
- kura ir sasniegusi 18 gadu vecumu;
- kuras veselības stāvoklis ir pārbaudīts un atbilst profesijas prasībām;
- kurai ir veikta ievadapmācība, apmācība elektrodrošībā, ugunsdrošībā.
- kura ir iepazinusies ar darba vides riska faktoriem;

2. BĪSTAMIE UN KAITĪGIE DARBA VIETAS FAKTORI:

2.1. Fizikālie darba vides riska faktori (nepietiekams apgaismojums, elektriskās strāvas iedarbība u.c.);

2.2. Psihoemocionālie darba vides riska faktori (nakts darbs, iespējamie uzbrukumi darba vietās, svarīgu lēmumu pieņemšana, paaugstināta atbildība, darbs, kam nepieciešama liela koncentrēšanās, saskarsme ar dažādiem cilvēkiem, psiholoģiskā atmosfēra darba kolektīvā u.c. faktori, kas izraisa stresa situācijas u.c.);

2.3. Traumatisma darba vides riska faktori (iespējamie uzbrukumi, pakrišana, pakļupšana u.c.);

2.4. Putekļi (organiskas izcelsmes putekļi (putekļu rašanās darba laikā, cilvēku matu, ādas putekļi);

2.5. Bioloģiskie darba vides riska faktori (infekcijas slimības, baktēriju, vīrusu un citu mikroorganismu, insektu kodumi, dzīvnieku uzbrukumi u.c.);

2.6. Ergonomiskie darba vides riska faktori (piespiedu darba poza, neatbilstoši ergonomikas prasībām iekārtota darba vieta u.c.);

2.7. Organizatoriskie faktori (apmācības, instruktāžas u.c.).

3. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS PIRMS DARBA

3.1. Sakārtot darba apģērbu, individuālos aizsardzības līdzekļus. Darba apģērbam jābūt pieguļošam, tas nedrīkst traucēt kustēties, piederokņu arocēm jābūt aizpogātām vai apsietām. Strādājot uz galda urbmašīnas, uzlikt aizsargbrilles. Lai izvairītos no kāju traumām, kas var rasties no skaidām, krītošām detaļām vai krītošiem instrumentiem, strādāt slēgtos apavos. Ja ir paaugstināts trokšņa līmenis, lietot aizsargaustiņas;

3.2. Pārbaudīt individuālo aizsardzības līdzekļu tehnisko stāvokli. Nelietot bojātus individuālos aizsardzības līdzekļus;

Apskatīt un sakārtot darba vietu, novākt visus nepiederošos priekšmetus;

3.4. Pārbaudīt instrumentu darba kārtību. Apskatīt elektroinstrumentu, galda urbmašīnas un citu pielietojamo iekārtu iezemējumu un pārliedcināties par tā darba kārtību, par to, ka vadu izolācija, pievada un griezējinstrumenta iežogojumi ir veseli;

3.5. Apskatīt elektroinstrumentu, galda urbmašīnas un citu pielietojamo iekārtu iezemējumu un pārliedcināties par tā darba kārtību, par to, ka vadu izolācija, pievada un griezējinstrumenta iežogojumi ir veseli;

3.6. Ieslēgt vispārējo un vietējo apgaismojumu;

3.7. Ieslēgt vispārējo un vietējo nosūces ventilācijas sistēmu;

- 3.8. Pirms darba sākšanas pārbaudīt darba aprīkojuma tehnisko stāvokli;
- 3.9. Ja iekārta ir bojāta, par to ziņot darba devējam un pie bojātās iekārtas uzlikt informatīvu zīmi „NESTRĀDĀT! BOJĀTS!”;
- 3.11. Ja darbi tiks veikti ar ķīmiskajām vielām (piemēram, šķīdinātājiem, kodinātājiem, lakām un krāsām), iepazīties ar ķīmisko vielu datu drošības lapā noteiktajām drošības prasībām;
- 3.12. Pārbaudīt, vai apstrādājamajā materiālā nav mehāniski ieslēgumi, ja ir, tad tos nepieciešams novērst. **Aizliegts** apstrādāt materiālu, kam ir mehāniski ieslēgumi.

4. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, VEICOT DARBU

- 4.1. Izpildīt tikai tos darbus, kurus ir uzdevis tiešais darba vadītājs un kuri ietilpst darba pienākumos;
- 4.2. Ievērot uzstādīto drošības zīmju un brīdinošo uzrakstu prasības;
- 4.3. Lietot ierīkotos kolektīvos un izsniegtos individuālos aizsardzības līdzekļus;
- 4.4. Ievērot tīrību un kārtību darba telpās un darba vietā, kā arī ievērot personīgās higiēnas prasības;
- 4.5. Veikt darbus uzmanīgi un netraucēt citus darbiniekus;
- 4.6. Neieļaut un neatļaut uzturēties darba zonā (postenī) nepiederošām personām;
- 4.7. Sagataves un gatavās detaļas sakraut krautnēs uz apakšā paliktiem dēļiem vai rituļceļiem, krautņu augstums nedrīkst būt lielāks par 1,5m no grīdas. Lai novērstu detaļu nogāšanos, lietot statņus, atbalstus, paliktņus utml. Krautnēm jāatrodas vismaz 1m no darba zonas;
- 4.8. Aizliegts izjaukt, remontēt darbmašīnu, vadus un slēdžus. Materiālu, kurš garāks par 1,5 metriem, zāģēt divatā vai izmantot paliktni.
- 4.9. Aizliegts vienlaicīgi zāģēt vairākas sagataves bez speciālas palīgierīces, kura nodrošina to piespiešanu galdam un regulējošajam lineālam.
- 4.10. Aizliegts ar cirkulāro zāģi veikt dēļu šķērszāģēšanu.
- 4.11. Aizliegts ar rokām tīrīt skaidas no zāģa zobiem. To darīt ar speciāli tam paredzēto birstīti.
- 4.12. Aizliegts turēt un satvert zāģējamo materiālu, kad tas atrodas aiz zāģa.
- 4.13. Zāģējot nelielus koksnes gabalus līstēs, latās vai ķīļos, izmantot virzītājierīces un stūmējierīces;
- 4.14. Atlikumus un brāķi salikt speciālā tarā;
- 4.15. Strādājot ar rokas instrumentiem:
- griezējinstrumentus novietot ar asmeni uz leju;
 - nelikt instrumentus uz apstrādājamās detaļas;
 - neregulēt rokas zāģa virzību, turot roku paralēli iezāģējumam;
 - strādājot ar kalnu, nepieturēt apstrādājamo detaļu kalna asmeņa kustības virzienā;
 - sekot, lai rokas instrumenti nevarētu nokrist uz grīdas, salikt tos ēvelsola kastē;
 - apstrādājamo detaļu uz ēvelsola novietot stabili, nepieciešamības gadījumā piespiest to ar spīlēm;
- sīkas detaļas apstrādāt palīgierīcēs, kas droši nostiprinātas uz ēvelsola;
- 4.16. Veicot detaļu urbšanas darbus uz galdmašīnām:
- strādāt tikai tad, ja uz darbgalda vārsptas ir aizsargierīce, iezemējums ir kārtībā un ir ieslēgta skaidu nosūcošā ventilācija;
 - detaļu, kuru izmēri ir mazāki par 15x50x100mm, nostiprināšanai lietot konduktoeus;

- detaļu apmaiņu konduktorā veikt, kad darbgalds ir izslēgts, vārpsta atrodas augšējā pozīcijā un aizsargierīce ir nolaista;
- sekot, lai urbis darbgalda ligzdā būtu droši iestiprināts un pareizi centrēts;
- ja tiek veikta dziļurbšana, periodiska aizvākt skaidas no spraugas, pirms tam paceļot urbi, nenopūst skaidas ar saspīestā gaisa palīdzību;
- urbja nomaļu veikt ar koka izlītņa palīdzību, kad vārpsta pilnībā apstājusies;
- nebremzēt ieslēgtu darbgaldu, spiežot ar rokām uz vārpstu, nepieskarties urbim, pirms tas nav pilnībā apstājies;
- aizliegts strādāt cimdos vai ar apsaitētiem pirkstiem. Ja uz rokām ir brūces, lietot leikoplastu

4.17. Strādājot ar rokas elektroinstrumentiem, ievērot sekojošas elektrodrošības prasības:

- elektroinstrumenti metāla korpusā, kuru darba spriegums ir 220V, tiek pieslēgti elektrotīklam ar trīsdzīslu kabeļa palīdzību, kura viena dzīsla kalpo iezemēšanai. Strādāt ar šādu elektroinstrumentu drīkst peronas, kuru elektrodrošības grupa nav zemāka par 2DT;
- elektroinstrumentus ar divkāršu izolāciju nav papildus jāiezemē, ar tiem var strādāt personas ar jebkuru elektrodrošības grupu;
- visu rokas elektroinstrumentu izolāciju pārbauda atbildīgā persona par uzņēmuma elektrsaimniecību ik pēc 100 darba stundām (vai pēc sešiem mēnešiem), par ko izdara attiecīgu eirakstu elektroinstrumentu reģistrācijas un uzskaites žurnālā;

4.18. Slīpējot, strādājot ar līmēm, sveķiem, laku un krāsu materiāliem un pulēšanas pastām, ieslēgt vietējo nosūcošo ventilāciju un lietot individuālos aizsardzības līdzekļus

4.19. Zāģējot materiālu, kurš īsāks par 30 centimetriem vai šaurāks par trīs centimetriem, izmantot speciālus šablonus.

4.20. Darbmašīnas atslēgt no barošanas avota, ja:

- pārtrūkusi strāvas padeve no tīkla;
- tiek atstāta darba vieta;
- ir konstatēts bojājums;
- noticis nelaimes gadījums (trauma).

4.21. Nepiekraut darba vietu un ejas ar materiāliem.

4.22. Nevākt un neslaucīt ar rokām skaidas un citus atkritumus, bet izmantot tam speciāli paredzēto birstīti.

4.23. Par konstatētajām nepilnībām un darba aprīkojuma bojājumiem ziņot tiešajam darbu vadītājam, uzticības personām un darba aizsardzības speciālistam

5. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS AVĀRIJAS SITUĀCIJĀS

5.1. Ārkārtas situācijā nekavējoties ziņot Ogres sākumskolas direktoram, atbildīgajam par darba aizsardzību par nelaimes gadījumu izmeklēšanu, ugunsgrēku vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

5.2. Ja pēkšņi tiek pārtraukta elektriskās enerģijas padeve, izslēgt visu elektroiekārtu un patērētāju slēdžus, to saskaņojot ar atbildīgo par darba aizsardzību.

5.3. Ja noticis nelaimes gadījums darbā, nekavējoties sniegt cietušajam pirmo palīdzību, ziņot izglītības iestādes medmāsai un atbildīgajam par darba aizsardzību.

5.4. Pirmsskolas iestāžu un skolas māsa sniedz nepieciešamo palīdzību un pieņem lēmumu par papildus medicīniskās palīdzības izsaukšanu, izsauc ātro medicīnisko palīdzību (tel. 113) un ziņot direktoram.

5.5. Elektriskās strāvas trieciena gadījumā cietušo atbrīvot no strāvas iedarbības (atslēdzot strāvu) vai, pielietojot strāvu nevadošus materiālus, pārvietot cietušo drošā vietā.

5.6. Ugunsgrēka gadījumā izmantot tuvāko ugunsdzēsības aparātu. Pēc ugunsdrošības signalizācijas ieslēgšanās, veikt evakuāciju no apdraudētās telpas.

5.7. Atbildīgais par ugunsdrošību pieņem lēmumu par ugunsdzēsēju izsaukšanu (tel.112), ziņot direktoram, palīdzēt ugunsgrēka likvidēšanā savas kompetences ietvaros.

5.8. Nekavējoties ziņot direktoram un brīdināt pārējos strādājošos par bīstamiem (riska) faktoriem, kuri atklāti darba laikā un var apdraudēt darbinieku dzīvību un veselību.

6. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, BEIDZOT DARBU

6.1. Izslēgt darba aprīkojumu (atslēgt no elektrības padeves).

6.2. Sakārtot darba vietu – instrumentus, palīgierīces un materiālus nolikt tiem paredzētās vietās.

6.3. Attīrīt darba galdus no skaidām, izmantojot tam speciāli paredzēto birsti.

6.4. Uzslaucīt grīdu ar tam speciāli paredzēto grīdas birsti.

6.5. Saslaucītās skaidas izmest konteinerā ar uzrakstu „Skaidas”.

6.6. Notīrīt, sakārtot un nolikt paredzētajā vietā darba apģērbu un individuālos aizsardzības līdzekļus.

6.6. Pārbaudīt, vai nav palikuši gruzdoši, kvēlojoši priekšmeti, atkritumi vai materiāli.

6.7. Izslēgt ventilāciju un apgaismojumu.

Izglītības iestādē darbiniekus iepazīstina ar ievadinstrukcijas noteikumiem un darba aizsardzības instrukcijām šādā kārtībā:

- **ar ievadinstrukcijas noteikumiem- stājoties darbā (to veic izglītības iestādes vadītāja);**
- **pārējām instrukcijām - ne retāk kā reizi gadā.**
- **darbinieku iepazīstināšanu ar darba aizsardzības instrukcijām reģistrē žurnālā, norādot darba aizsardzības instrukcijas nosaukumu. Pēc iepazīšanās ar darba aizsardzības instrukciju darbinieks to apliecina ar attiecīgu ierakstu, norādot iepazīstināšanas datumu.**

SASTĀDĪJA atbildīgais par darba aizsardzību:

(A.Pērle)